

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pİK in. In təmäte naoa mİN u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwİN kəm pah? Təmäte naoa u tatuwİN kəm netəmim məmə okotən nİpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətən rəhalat tuwa məskasİK, məto-inu rəhalat nahatətən təsəskasİKən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha nİməfak, kən netəmim rafİN rəha nİməfak koatisiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafİN okotİtun wİR rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eİuə tətən, məto netəmim kotİtun nahtosİg-inən nəghatən eİuə mİN e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-iarəp wİR məmə İesu in nəti UhgİN, kən netəmim rafİN itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulİN. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatİp məmə İesu in nəti UhgİN, kən İesu in UhgİN pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən mİN neen rəha İesu itəm naoa mİN rəha Matİu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən

in tolkeike māmā in otæg-ətuatip-in nətəligən mīn
neen itəm netəmim koatən e Iesu.

Nəghatən Rəha Uhgīn Təmuwa Etəmim, in Iesu

¹ Aupən agin, e nətuounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u tāmətatig ilau Uhgīn, kən Nəghatən u, in Uhgīn. ² E nəukəti nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhgīn, ³ kən Uhgīn təmol natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgīn təmol, nat kitiah ne tikə māmā Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpīn napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgīn təmahl-ipa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Tāmətul-arəp māmā otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nīpahrienən lan. ⁸ Sənəmā Jon in Nəhag-əhagən əh, mətō in təmuwa əm māmā otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpīn netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnapīn māmā Uhgīn təmol nətueintən u e Nəghatən əh, kən tāmətatig e nətueintən u, mətō netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikīn, mətō natiman mīn koatəuhlin məntaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Mətō netəmim rafin itəm kəmos in nīkilat

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mīn u. † **1:9:** 1 Jon 2:8

tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgīn mīn.†
 13 Nenəti Uhgīn mīn əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nīsualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mīn, məto ilat kotaiir wi mīn e Uhgīn, e rəhan nəsanənən əm.§

14 Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat mīn. Kən itimat emotəplan rəhan nepətan, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgīn. In tərīoah e nəwīrən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərīoah mīn e nīpahrienən.*

15 Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikīn tatuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tīnəmatig liliṇ rəkis.’ ”

16 Kən in tərīoah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin.

17 Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgīn təmos-ipa aupən, Moses in suatip ron, məto İesu Kristo in suatip rəha nəwte-inən nəwīrən əh ne nīpahrienən rəha Uhgīn kəm kitat.†

18 Suah kit təsehmən Uhgīn nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgīn, itəm in iuəhkīr o noane-nau rəha Tata Uhgīn, in təmol əp Uhgīn kəm kitat kən kotitun.§

† 1:12: Kal 3:16 § 1:13: Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * 1:14: Fil 2:7;
 1 Tim 3:16 † 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2
 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

Jon tāmən māmə sənəmə in Kristo itəm Uhgîn tāmən māmə otahl-ipa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol mîn e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mîn neen ne Lifaet mîn un, netəm kotasitu e pris mîn e Nimə Rəha Uhgîn, māmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, māmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon tāmətul-arəp matən-iarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotətapəh ron, in tāməsəhluaiginən, mətə tāmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat māmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgîn tāmən māmə otahl-ipa.”

²¹ Kən ilat kəmotən māmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Mətə Jon tāmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mîn ron māmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgîn itəm kəmatən aupən māmə otəpanuwa?”†

Mətə Jon tāmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən māmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ipən kəm ilat māmə, “Io u itəm ien rəha Uhgîn Aesea tinəmən-iarəp rəkis aupən māmə, ‘Suah kit tətagət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən māmə, Otol-wir suatip rəha ləramərə.’”‡

²⁴ Nətamim itəm kəmahl-ipa ilat, Farisi mîn neen əh-ikin, ²⁵ kən ilat kəmotətapəh mîn o Jon māmə, “?

* **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † **1:21:** Dut 18:15

‡ **1:23:** Aes 40:3

Okəmә sənәмә ik Kristo itəm Uhgin tāmən mämә otahl-ipa, kən sənәмә ik Elaija, kən sənәмә ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol baptais e netəmim?”

²⁶ Kən tuhalpın matən mämә, “Io iatol baptais e netəmim e nəhau, mətō suah kit u ikin ilugin etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tatuarisig, mətō in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agin-əhən mämә ekol wək kit rəhan.”§ ²⁸ Natimnat mın u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənipən e nəhau Jotan. Ikin əh Jon tatol baptais e netəmim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgin

²⁹ Kəmən lawigin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən mämә, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgin.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mın rəha nətueintən u.† ³⁰ Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat mämә, ‘Io etaupən, kən suah kit mın əh-ikin tatuarisig-in io, mətō in ilis taprəkis-in io, mətō-inu nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ³¹ Nian io ematəghat-in, kən io mın eməruru mämә in etəmim pah; mətō emuwa matol baptais e netəmim e nəhau mämә ekol əp suah u kəm noanol mın rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmatətul-arəp matən mämә, “Uhgin təməhl-ipa io mämә io ekol baptais e netəmim e

§ **1:27:** Nəghatən pahrien itəm Jon tāmən, tol nəhlan, “Io esahmen agin-əhən mämә ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha iərəməmə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agin. * **1:29:** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol

Əpən 5:6 † **1:29:** Hiprus 9:22,26

nəhau, kən nian ematəghat-in, io mīn eməruru māmə suah u inu. Məto Uhgīn tāmən-ipa kəm io māmə, ‘Onəkəplan Narmīn Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmīn Rəha Uhgīn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmīn Rəha Uhgīn tāmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp māmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgīn pahrien.’ ”

*Iesu təmətuoun mətəun-in
rəhan netəmim*

³⁵ Kəmən lawigin, Jon tətətig əpəh ikin kitiaəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən tāmə, “!Ei! ! Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgīn!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in tāmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ? Ik nətatig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nīpətīn u “!əgətun.”)

³⁹ Kən Iesu tāmən-ipən māmə, “Pəs kəhaluwīn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwīn kuəplan ikin in tətətig ikin. Iuəhkir mitgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuwan iləhal min mətoarus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təməto Jon, nərgīn u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agin-əh mīn, in təmuwīn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in māmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nīpətīn u māmə, “Kristo,”

itəm Uhgîn tāmən māmə otahl-ipa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niganəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in māmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, mətə roiu okaun-in ətəgtəg ik māmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”[†] e nəghatən Kris).§

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawigin min, Iesu nikin tənəht māmə otuwîn-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in māmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.”

⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita.

⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in māmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses təmətə rəkis rəhan nəghatən min itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien min rəha Uhgîn aupən ilat min kəmotətə rəkis nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgin u, Iesu.”

⁴⁶ Mətə Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht māmə nat wîr kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwîr əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! ! Neïueïuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu māmə, “? Nəmahro mitun māmə io etəm tol nulan?”

[†] **1:42:** Nipəti nərgin u Pita, in “kəpiel.” § **1:42:** Mat 16:18

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel təmə, “!İgətun! !Ik Nəti Uhgın! !Ik Kig rəha noanol min rəha İsrel!”

⁵⁰ Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “? Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmә enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol min taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən min məmә, “Nipahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo min rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etənim.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netənim, məmә ilat min okotuwın e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafın wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian

† **1:48:** Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumən ikin İsrel. Netənim koatun noalat, kən moatəpələh ahgın nimalilat. Koatəpələh ahgın pik nig fik iuəhkır o nimə rəhalat kən moatəfak məmә nikilat otatəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmә okəm-naka təmatəpələh ahgın rəhan nig fik, kən nikin təmataht nəmegəhən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigi nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotaruətuəh e niganəmti Uhgin. Nuwigi nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitieh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigi nat min un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wır. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənım asgəwin, məto nəhau tinol rəkis wain lan. Məto etəmim itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm min əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netəmim kotaupən motos-iarəp wain wır, kən uarisig netəmim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwır pikən. Məto ik natos əh itəm təwır muwa mətoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətuon nepətan rəha Uhgin lan, kən rəhan netəmim min, kəmotahatətə əskasik lan.

*Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm kotol maket e
Nimə Rəha Uhgin
(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;
Luk 19:45-46)*

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian min ne rəhan netəmim min. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol min rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwin əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mītəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təmahwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶ Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netəmim rəhan, nikilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmə, “!Io ekolkeike pik Nimə Rəham e nikik, nikik tatimis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmol məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgın, kən nian kisil əm, io ekiləkin min tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol min un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

motiləkin Nimə u Rəha Uhgin. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgin itəm Iesu tatəghat-in, in nıpətin. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netənim min, nıkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgin, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netənim

²³ Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netənim tepət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nıkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netənim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netənim.§

3

Nikotimas təmuwın məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha İsrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit. ² Kən nian kit lapın, in təmuwın məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “İəgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgin təməhl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsələn nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgin təsatigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nıpahrienən ağın u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etənim kit

§ 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42

təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəməərən rəha Uhgın.”†

⁴ Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “? Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okol təsuwin minən e nərpi rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etənim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgın, okol təsuwinən matig ahgin nərəməərən rəha Uhgın.‡

⁶ Nipətitəm tətaiir əm e nita rəha etənim əm, məto Narmin Rəha Uhgın əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi min. ⁷ Təsəwirən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi min.’ ⁸ Tahmen əm e nimətag tatisipə ikin kit, matelel nat matuwın ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwın-pən ikin. Natəto əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiah əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgın, məto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etənim itəm təmaiir wi min.”§

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətapəh o Iesu məmə, “? Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ? Təhrol nəkəruru natimnat min u?”

¹¹ Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, nəghatən min u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wir, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən min rəhatimat. ¹² Io iatən əm natimnat

† 3:3: Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9

min itəm katol e nətueintən əm u, məto itəmat nəsoṭahātətən e rəhak nəghatən. ? Kən okəmə ekən natimnat min itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahātətə lan? ¹³ Suah kit təsuwinən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruan ikin, Moses təmiləs narmi sinek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən mīləs-ipər.* Kən e nolən kitiah əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵ məmə netəm min u itəm okotahātətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin.

¹⁶ Tol nəhlan, Uhgin təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiah Əm, məmə netəm min u itəm koatahātətə lan, ilat okol kəsotimisən, məto okotos nəmegəhən itulin.† ¹⁷ Uhgin in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpinən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, məto in təmahl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸ “Etəmim itəm tətahātətə lan, Uhgin okol təsənən nalpinən rəhan, məto etəmim itəm təsahātətən lan, Uhgin tinən rəkis nalpinən rəhan, məto-inu in təsahātətən e Nəti Uhgin Noan Kitiah Əm. ¹⁹ Uhgin tətakil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tinuwa rəkis e nətueintən, məto netəmim kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. Ilat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, məto-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰ Etəmim itəm tatol

* **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, məto-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpin rəhan nolən min.

²¹ Məto etənim itəm tatətəu-pən suatip rəha nīpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpin rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgin.”

Jon Təməghat-in Min Iesu

²² Uarisig e natimnat min əh, Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwīn e nītən Jutia. Təmatig nuwəh məsin ilat min ikin əh, kən matol baptais e netənim. ²³ Məto e nian əh, Jon min, in tatol baptais e netənim əpəh ikin kit iuəhkīr əm o Salim, nərgin u, Aenon, məto-inu, ikin əh, nəhau tepət ikin. Kən netənim koatuwīn ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netənim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etənim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e niganəmti Uhgin. ²⁶ Kən ilat kəmotuwīn kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, ik nəkītun etənim kit u aupən itəlau min əpəh entənipən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netənim. Roiu əh, in tinatol baptais e netənim. Kən ilat rafin kīnoatuwīn ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etənim təruru nolən nat kitəh ne, okəmə Uhgin əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa

ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgin təməən məmə otahl-
ipa.’ Məto Uhgin təmahl-ipa io məmə iakaupən
muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh ni-
maa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in
otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm
in. Kən etəmim u, netəmim koatəsahgin məmə in
otuwa e lafet rəha marit, kən nikilat kotagien lan
kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u,
ekahmen e in kit itəm tatəsahgin əm matətəlig-in
o nətoən nəwian, kən io min esetəhakən kəm in
o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nikik tagien
mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in
ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuai.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in
ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən
əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən,
kən in titun əm nənən natimnat min u e nətueintən
u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis
taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-
iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto
rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətəən e rəhan
nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan
nəghatən kən mətahatətə lan, in tatətul-arəp məmə
nəghatən itəm Uhgin təməən, in nīpahrienən. ³⁴ Tol
nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgin təmahl-ipa
tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgin.
Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha
Uhgin məto-inu Uhgin təmos-ipən Narmin Rəhan
tərioah lan, okol kəsolən mak lan kəsehmən nam-
nun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgin in tolkeike pik Nətin əh,
kən in tinələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin.
³⁶ Etəmim u itəm tətahatətə e Nəti Uhgin u, in tatos

nāmegāhən itulīn u, namnun tīkā. Kən mato, etəm tatəht nāwia Nətin u, in okol tāsosən nāmegāhən itulīn u nian kit ne, mato-inu etəmim itəm tol nəhlān, neməha rəha Uhgin tatuwin ron namnun tīkā.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, māmə Iesu in tinatiuw-pa netəmim tepət kinotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Mato nīpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotol baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tinitun māmə Farisi min kinotəto nəghatən əh, kən in təmīet e Jutia mitəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwin ikin əh, təmən mə otəkəike muwin-pən Sameria ikin.* ⁵ Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nərgin un, Saeka. Taon əh, in iuəhkīr o nīməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatipən† kəm nətin u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikin. Kən Iesu tinəpou agin, mato-inu in təmaliwək e suatip əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkīr o wel, mitameg. E nian əh, in tinol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwin əpəh e taon, māmə okotos-nəmtin nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa māmə otətu nəhau. Kən Iesu

* **4:4:** E nian əh, tiəkis o netəm Isrel māmə okotuwin ima netəm Sameria, mato-inu e rəhalat nehmən, netəm Sameria ilat kotamkīmik e niganəmti Uhgin. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32

‡ **4:6:** E nian əh, mitgar tinətul ətuatip.

tən-ipən kəm in māmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsin kəm io. Ekolkeike māmə ekənīm.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in māmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ? Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanīm kələhən nəhau e panikin kitiah.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgin tolkeike māmə otos-ipinə kəm ik. Kən ik məruru mīn io, io u, iatətapəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkītun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in māmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkīt tīkə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol minu lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikin nīmīn, ilat nenətin mīn, ne rəhan mīn kau mīn. ? Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in māmə, “Netəm koatənīm nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa mīn.

¹⁴ Məto etəmīm itəm otənīm nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaoa mīnən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm titapuəl-apuəl mətaiu əpəh

§ 4:10: Pətan u təməsitun wirən nīpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən māmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nīpətin ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mitapuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atip in, māmə Narmin Rəhan in tatos-ipən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * 4:14: Jon 6:35

imə e nikin nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulin kəm in, itəm otəsolən namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwin maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muea ikin-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!o rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguıhl tikə. ¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰ Tıpitimat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmin in təmisi-pa etimat, netəm Isrel. § ²³ Məto

† 4:14: Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ 4:15: Jon 6:34 § 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9

otəsuwəhən, nīpahrienən məmə nian əh tīnuwa rəkis, nian Narmin Rəha Uhgīn in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgīn məmə Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nīkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgīn in tategəs-in iəfak min itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgīn in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmin. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgīn məmə Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nīkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmin Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.”†

²⁷ Kən roiu agin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

* **4:25:** Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkauən rəha Uhgīn kəm ilat. † **4:26:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tepət min e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgīn təmatən o nən atipən nərgin kəm Moses, matən məmə, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgīn. Iesu in tatən məmə in Uhgīn, kən matig matən min məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. † **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat mīn itəm io ema-tol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, minoatuwin məmə okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nīkin məmə, “Iəgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nīgak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.”§

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kīnoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgīn təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwənən u nīgak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafin wək mīn itəm in təmos-ipa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə oko-toarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e na-sumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu

§ 4:32: Job 23:12; Jon 6:27 * 4:34: Jon 5:30, 8:29

nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tınapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tınuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənən u, in təməulək in o nəmegəhən lili. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nıkilau otagien. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwın mə otasum, məto etəm pisin kit min otəulək-in məmık muwa.’ Nəghatən u, in nıpahrienən. ³⁸ Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pisin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təməni-iarəp natimnat rafin itəm io emətöl.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatig ilat min. Kən Iesu təmuwın moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəməni-ipa, məto roi u əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm

† 4:35: Nian Iesu tatəghat-in nagwənən e nasumən itəm nimalilat tınapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kinətətul matip rəkis. Sotolən kəmin motapıl o nəni-iarəpən nəghatən rəha Ughin təhmen-pən əm e netəm koatöl kəmin o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kinətətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Ughin.”

emotəto rəhan nəghatən mīn, kən motitun pahrien mēmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”†

*Iesu təmol-wir nəti
etəm-iasol kit rəha kig*

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwīn Kalili. ⁴⁴ Məto-inu aupən, in təmatən mēmə ien mīn rəha Uhgīn, natiməlat mīn, ilat kəsotisiai-inən ilat. § ⁴⁵ Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwīn Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat mīn itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwīn Kalili, nikilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən mīn e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin kit tatimis. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto mēmə Iesu təmisi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron mēmə oteiuaiu muwīn əpəh Kapaneam kən mol-wir nətin. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un mēmə, “! Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin mīn ne natimnat mīn itəm narmitəmat otiwig ron aupən, kənu uarisig un,

† **4:42:** 1 Jon 4:14 § **4:44:** Nat əpnəpīn Iesu təmaiir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netənim kotəplan mēmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotahatətən pahrien lan, rəhalat nahatətən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pispis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotətig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, mēmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən mēmə otahl-ipa (Jon 4:40-42). * **4:46:** Jon 2:1-11

nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nəsoṭəplanən, okol nəsoṭahatətən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!”

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwın; nətim otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mitəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwın əh e suatip, təməplan rəhan iolwək mın, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tinəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwir e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.”

⁵³ Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan mın, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətin kit.

5

Iesu təmol-wir suah kit əpəh iuəhkir e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təmə muwın e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkir o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkir o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip.

³⁻⁴ Kən ikin əh, e feranta mın, netəm koatimis tepət koatapıl əh-ikin. Neen niganəmtilat təpis, kən neen

nelkilat tərət, neen min nipətilat nəwtain təmimis.*

⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpəl. In təmatimis minos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən İesu təplan suah un tətəpəl, kən in minitun məmə suah u təmimis nuwəh məsin, kən tətəpəh ron məmə, “?Tahro? ? Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷ Etəm tatimis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otələs io meiuaiu muwin e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwin e noan əh, məto netəmim neen ilat kotəprəkis-in io moteiuaiu motuwin. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nimitiwin maliwək matuwin.” ⁹ Kən roiu ağin suah apon təməwir min. Kən maiuaiu rəhan nimitiwin mos matuwin.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,† ¹⁰ kən netəm-iasol min rəha İsrəl kəmotəhai suah un itəm tinəmegəh e rəhan nimisən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwin.”‡ ¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm min u məmə, “Məto suah u təmol-wir io, in təməni-ipa məmə ekos rəhak nimitiwin maliwək matuwin.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Suah pah apon təməni-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

* **5:3-4:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “İlat koatəpəl ikin əh moatəsahgin noan əh məmə otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgın tuwa, muwin e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwin e nəhau, nat əpnəpin tatos nimisən naka, məto rəhan nimisən otəwir.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ **5:10:** Jer 17:21

¹³ Məto suah un təruru nərgi İesu, məto-inu netəmim tepət ikin əh, kən İesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

¹⁴ Kən uarisig, İesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgın, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! ! Əplan-tu! !Ik ninəwir rəkis! Məto onatəto ik məmə nəsol minən təfagə rat min. Okəmə nakol, nəratən kit otıləs min ik, itəm tərət təhmın min.”

¹⁵ Kən suah apon təmuwin mən-ipən kəm netəm-iasol min rəha İsrəl məmə, “Suah u itəm təmol-wir io, nərgin un, İesu.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm İsrəl, ilat kinoatitəp-itəp İesu məmə okotol nəratən kəm in, məto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat min tol nəhlan e nian rəha Sapat. § ¹⁷ Məto İesu təməpən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io min oekatul wək.”*

¹⁸ Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təskasik təhmın min, məmə okotohamnu in timis. Məto-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, məto nat in iahgin pık, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın.†

*İesu in tərəmərə
məto-inu in Nəti Uhgın*

¹⁹ Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgın təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat min un itəm Tata Uhgın

§ 5:16: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoategəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10

† 5:18: Jon 10:30,33; 19:7

tatol, mæto-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgîn tatol, Nətin, in min in tatol.† ²⁰ Nətin titun nolən nəhlan, mæto-inu Tata Uhgîn tolkeike pik Nətin, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun min natimnat min kəm in itəm iahgin min kotaprəkis-in in min u, mämə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

²¹ “Mæto-inu Tata Uhgîn tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh min, kən e nolən kitiaḥ əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netənim itəm nikin tagien mämə otos-ipən kəm ilat. § ²² Mæto-inu sənəmə Tata Uhgîn itəm in otakil netənim, mæto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,* † ²³ mämə netənim ilat rafin okotisiai-in Nətin, tah-men əm mämə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgîn. Etənim itəm təsisiai-inən Nətin, okol təsisiai-inən Tata Uhgîn u itəm təməhl-ipa Nətin.†

²⁴ “Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat mämə, etənim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgîn itəm təməhl-ipa io iakuwa, in tinatos nəmegəhən itulin. In okol təsətulən e niganəmtək mämə oekən-iarəp nalpinən rəhan. In tinagin rəkis e nimisən, kən minuwa o nəmegəhən. § ²⁵ Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat, mämə o nian kit itəm tatuwa, kən tinuwa rəkis, netəm

† 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən mitun mämə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm min un itəm nikin tagien mämə otos-ipən kəm ilat. Mæto Jon 3:17 tatəgətun mämə Iesu təməsuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpinən rəhatat, mæto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 † 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18

min u kəmotimis, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgīn, kən netəm min u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. ²⁶ Tata Uhgīn in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiah əm, in təmol mə Nətin in min Nəukəti Nəmegəhən,* ²⁷ kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən min rəha netənim, məto-inu in Nəti Etənim.

²⁸ “Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat min suwit, ilat min u aupən kəmoatol nolən wir min okotəkəike motətul min motos min nəmegəhən, məto itəm min aupən ilat kəmoatol nolən rat min, ilat okotəkəike motətul min e nimisən kən motətul e niganəmti Tata Uhgīn məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən min rəha netənim min, məto iatol ətuatip əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netənim, ekītun mə ekol tətuatip, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgīn itəm təməhl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən Iesu

* **5:26:** Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4

† **5:29:** Netənim itəm kotahatə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netənim itəm kəsotahatəən lan, ilat okotos nalpən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat min itəm netənim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgīn tatos-ipən nahatəən kəm netənim əpnəpən əm, kən matig masitu min elat məmə okoatol natimnat wir min. ‡ **5:30:** Jon 8:16

³¹ Okamə io pişin əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § ³² Məto suah kit min əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən min u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

³³ “Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat min netəmim məmə okotuwin motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən.†

³⁴ İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsölən nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wir, kən nıkitəmat təmagien ron o nian təkuəkır əm.

³⁶ “Məto rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən min un Jon təmatən. Wək min un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək min u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ipa io. § ³⁷ Kən Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətoən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən nıganəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wirən e nıkitəmat, məto-inun itəmat nəsotahatətən lak, io u, itəm in təmahl-ipa io iakuwa.

³⁹ “İtəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın, kən motahatətə e nəghatən min əh

§ 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

māmā itāmat onəkotos nāmegāhən itām namnun tikā. Məto otəplan-tu. Nəghatən mīn əh e Naoa Rəha Ughin, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itāmat nakotapəs nuwamən ron io māmā nakotos nāmegāhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agin-əh e nənwiwiən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itāmat u inun, io ekitun wir itāmat, kən io ekitun wir māmā nolkeikeən rəha Ughin tikā e nikitāmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itāmat nəsosən io e nikitāmat, nikitāmat təsagienən ron io; məto okāmā etəmim kit tatuwa e nərgin atip əm, kən nikitāmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itāmat nakotolkeike māmā nakotos nənwiwiən rəhatāmat mīn, məto nəsotalkut agin-əhən māmā onəkotol nat kit itām Ughin u, in pisin əm in Ughin, otənwiwi itāmat ron. ? Onəkotahatətə ahro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwirən māmā nikitāmat otəht māmā, io oekən-iarəp nolən rat mīn rəhatāmat e niganəmti Tata Ughin. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itāmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat mīn rəhatāmat. ⁴⁶ Məto-inu okāmā itāmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən mīn rəha Moses, kən itāmat onəkotahatətə mīn e rəhak nəghatən mīn. Məto-inun, nəghatən mīn itām in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itāmat nəsotahatətəən e nəghatən mīn itām in təməte, tol nəhlan, suatip tikā agin māmā onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tēpət
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

* 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu tamuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nimanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu tamuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tinatuwa iuəhkir.

⁵ Kən nian Iesu tasipən əpəh isəu, kən məplan nimanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “? Okotəhrol motos piret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?”

⁶ In təməən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tinitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin piret məni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təməən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos piret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agin-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwihl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəməən əm, in nat

* **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.

† **6:9:** 2 King 4:42-44

kit tahmen e faif-taosan.† ¹¹ Kən Iesu tamos pīret, mən tagkiu kəm Uhgin ron, kən mos-ipən pīret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitiaḥ əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kinotagwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nimismisi pīret min əh koatis. Təsəwirən məmə okotərəkīn.” ¹³ Kən ilat kəmotuwīn motuwər nimismisi pīret kən motaiipən e kətim asol min ilat tuelef kotərīoah wīr. Pīret u, in nimismisi pīret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴ Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm Iesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nīpahrienən. !Ien pahrien uš rəha Uhgin itəm aupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”*

¹⁵ Kən Iesu təmitun məmə netəm min u kotəmə okotuwa motos in motuwīn motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagim min, mapəs ilat muwīn əpəh e nītot, mətan in pisin əm.†

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau
(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)*

† **6:10:** Nipitan ne nisualkələh ilat min e nīmanin, məto kəmafin əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan! § **6:14:** Netəm Isrel ilat kəmotəsahgin ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgin tamos-ipən pīret təmisi-pər e neai, nərgin u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm Iesu təmol nat pispis, magwən ilat e pīret. Rəhalat nətəligən təmətul-pən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15). * **6:14:** Dut 18:15-19 † **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37

16 Nian mītgar tǝmeiuiui, netǝmim rǝha Iesu min kǝmoteiuiui motuwīn e lek əh. 17 Kǝn tinapinǝp, mǝto Iesu tīkǝ, tǝsuwamǝn əh. Kǝn əmun, ilat kǝmotuwīn motǝr e pot kit, kǝn minotasuǝ lan motaulego min e lek un, mǝmǝ ilat okotuwīn Kapaneam. 18 Kǝn nīmǝtag asol kit tǝmǝtul minol nǝhau tinǝrat-nǝrat. 19 Kǝn nian ilat kǝmotasuǝ motuwīn, tahmen e faif o sikis kilomita, kǝn ilat kotǝplan Iesu taliwǝk e nǝtuei nǝhau† matuwa iuǝhkīr o rǝhalat pot. Kǝn ilat kǝmotǝgin pīk,§ 20 mǝto in tǝmǝn-ipǝn kǝm ilat mǝmǝ, “Əsotǝgin pīkǝn, io u inu.*” 21 !Kǝn nīkilat tǝmagien o nīlǝsǝn in e pot, moatol əmun, roiu aǝin, mǝto pot tinuwīn e nǝwtain nǝhau entǝnipǝn-pǝn ikin-un kǝmotǝn mǝmǝ okotuwīn ikin!

Netǝmim kǝmoategǝs-in Iesu

22 Kǝmǝn lawīgin, netǝmim min itǝm kotatig əh entǝnipǝn-pa ikin e lek asol u, ilat kǝmotǝplan mǝmǝ aupǝn, pot kitīǝh əm tatǝtul ukin-u. Kǝn ilat kotītun mǝmǝ Iesu tǝsuwīnǝn e pot u ilat rǝhan min netǝmim, mǝto-inun nian kǝmotiet, ilat pīsīn əm moatuwīn. 23 Kǝn pot min neen, kǝmotisi-pǝn e taon u Taepirias, ilat kǝmotuwa. Ilat kǝmotuwar iuǝhkīr əm o ikin-u itǝm Ierǝmǝrǝ tǝmǝtul ikin mǝfak matǝn tagkiu o pīret, kǝn netǝmim kǝmotun. 24 Kǝn tol nǝhlan, nian ilat kǝmotǝplan mǝmǝ Iesu tīnikǝ u ikin-u, kǝn rǝhan min netǝmim kotīkǝ, ilat min kǝmotasuǝ min e pot kit, motuwīn e Kapaneam, moategǝs-in.

Iesu in pīret rǝha nǝmegǝhǝn

† 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

25 Nian netəm min u kəmotəplan Iesu əpəh entənipən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəgətun, ik nəmuwa ikin-u nəghan?”

26 Məto Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Nipahrienən ağin iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin min u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərpitəmat tasis. 27 Məto təsəwirən məmə itəmat nahgitəmat otikə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmit mikə.† Itəmat, nahgitəmat otəkəike mikə o nosən pıret itəm tətətiğ lilin u, rəha nəmegəhən itəm namnun tikə.‡ Pıret u, inu, Nəti Etəmin otəpanos-ipinə kəm itəmat; məto-inu Tata Uhgın, in təməgətun məmə nikin tagien o Nətin.”§

28 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka min un itəm Uhgın tolkeike məmə itəmat oekotol?”

29 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotəkəike motahətətə lak, məmə Uhgın təməhl-ipa io.* Nat u inu Uhgın in tolkeike.”

30 Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “?Məto ik onəkol nəmtətin naka, məmə itəmat ekotəplan kən ekotahətətə lam? ?Ik onəkol nat naka? 31 Nian rəhatat pipi min u aupən, ilat kəmotan ikin taruən-aruən ikin, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘In tatos-ipən pıret itəm tatisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’ ”‡

32 Məto Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Nipahrienən ağin u iatən kəm itəmat məmə,

† 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2

* 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9

‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40

sənəmə Moses təmos-ipən pīret u itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pīret pahrien itəm tātisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun.

³³ Məto-inu pīret rəha Uhgin, inu in itəm tātisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən. Ş Kən pīret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”*

³⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-ipa-tu pīret u kəm itəmat nian rafin.”†

³⁵ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “İo u, io † Pīret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus minən. Kən etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoaoa minən.Ş ³⁶ Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmə nat əpnəpən nəkotəplan io, məto itəmat nəsohatətəən əh lak.

³⁷ Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* ³⁸ Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmə iakol natimnat min u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmə ekol natimnat min u itəm rəhak Tata təməhl-ipa io ekuwa ron.

³⁹ Kən in tolkeike məmə io esəmkarəpən-inən netəm min un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmə e nām-nun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.† ⁴⁰ Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmə netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netin, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin.

Ş 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34:

Mat 6:11; Jon 4:15 † 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1

Ş 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9

Kən e namnun nian, io oekol netəm mīn u ilat okotəmegəh mīn e nīmīsən.”

⁴¹ O nat u, netənim nīkilat tīnətuoun mətagət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Piret itəm tatīsi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” ⁴² İlat koatən məmə, “?Təhrol? Suah u in İesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmə, ‘Io emīsi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

⁴³ İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Nīkitəmat təsagət-agətən nulan. ⁴⁴ Okəmə Tata Ughin itəm təməhl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etənim kit tuwa ron io, kən okol etənim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh mīn e nīmīsən e namnun nian.[†] ⁴⁵ Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Ughin, tatən nulan məmə, ‘Ughin in otəgətun netənim rafin.’ Etənim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Ughin, in tatuwa ron io.[§] ⁴⁶ Etənim kitəh ne tīkə, itəm təməplan Tata Ughin. In pisin əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.* ⁴⁷ Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etənim itəm tətahatətə lak, in tinos nəmegəhən līlin. ⁴⁸ Io un, Piret rəha nəmegəhən.[†] ⁴⁹ Nat əpnəpin tīpitəmat mīn aupən, ilat kəmotun piret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimis rəkis. ⁵⁰ Məto Piret itəm tatīsi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, təmeiuaiu-pa məmə etənim

[†] **6:44:** Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 **§ 6:45:** Aes 54:13; Jer 31:34

* **6:46:** Jon 1:18; 5:37; 7:29 [†] **6:48:** Piret əpnəpin əm tasitu e nīpətitat məmə kitat okotəmegəh kən motatig, məto İesu, in Piret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən līlin, itəm tatətuoun u-roiu.

itəm tatun, okol tāsīmisen. ⁵¹ Io u, io Piret itəm tatəmegəh, təmišipən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etənim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tīkə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netənim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

⁵² Nəghatən u təmol netənim kīnotətul minoatərgəhəu kəm ilat mīn, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u tītun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agīn u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwəhgi Nəti Etənim, kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən.† ⁵⁴ Etənim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nītak, in otos nəmegəhən līlīn,§ kən e namnun nīan, io oekol in otəmegəh mīn e nīmisen.* ⁵⁵ Emən nəhlan, məto-inu noanuwəhgək in pīret pahrien nīgi netənim. Kənu nītak, in nənimən pahrien nīmī netənim. ⁵⁶ Etənim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim

† **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgīn, katənim nitan, nīpətin un, məmə netənim okotəkəike motahatə e rəhan nīmisen kən motos nəmegəhən līlīn. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nikitat tuəh nīpəti Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § **6:54:** Ves 54 in suatip kit mīn rəha nənən ves 40. Nīpətilau kuahmen ahmen elau mīn. In tətuatip əm məmə nunən noanuwəhgi Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * **6:54:** Sam 63:5

nɪtak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təmahl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitiah əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. ⁵⁸ Io u pīret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e pīret u, itəm tīpitəmat min aupən kəmoatun. Nat əpnapin məmə ilat kəmoatun pīret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etəmim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm nam-nun tikə.”§ ⁵⁹ Iesu təmən-iarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

⁶⁰ Netəmim tepət rəha Iesu kəmotəto nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

⁶¹ Kən Iesu təmitun atip məmə netəmim min rəhan, kinotasiwin-asiwin-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? ⁶² ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwīn min ikin əh, in təmisi-pən ikin aupən, təhrol u-roiu?† ⁶³ Narmin Rəha Uhgin əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim

† **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatatig e Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, nīpətin u məmə kitat koatatig e Iesu məsotietən, moatisi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatagile lan, koatilpin kitat min. ‡ **6:56:** Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24;

4:15 § **6:58:** Jon 6:41,51 * **6:59:** nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † **6:62:** Jon 3:31; 17:5 ‡ **6:63:** Jon 6:68; 2 Korin 3:6

təruru nolən nat u. Nəghatən mīn u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən mīn rəha Narmin Rəha Uhgin itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. ⁶⁴ Məto itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (Iesu təməən nulan məto-inu in tinitun rəkis e nətuounən məmə netəm pah mīn u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimīr mīn rəhan.)§ ⁶⁵ Kən in təməən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgin təsolən suatip ron.”*

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotagim, mīnotapəs nətəu-pənən.

Pita təməən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat mīn nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təməən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.† ⁶⁹ Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgin.”‡

⁷⁰ Kən Iesu təməən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitiah u ikin, in iərmis.”§ ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in mīn in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin,

§ 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63

‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27

in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr min.*

7

Iesu təməghat ilat pian min

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təsolkeikeən māmə otuwīn latuənu min e Jutia māmə otol rəhan wək əh-ikin əh, mətə-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatəte noa anion kit ron. Kən titəlig muwīn latuənu min e nitən Kalili. ² Mətə nian tinuəkīr e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu min kəmotən-ipən kəm in māmə, “Təwīr māmə nakiet muwīn əpəh Jutia, mə pəs netəmim min rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis min rəham itəm natol. ⁴ Mətə-inu etəmim itəm tolkeike māmə netəmim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək min. Okəmə natol natimnat min u, uwīn mol əp ik, kən təwīr agin māmə onəkol pəs netəmim min e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian agin-əh min pap, ilat min kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ mətə itəmat, nian min rafin əm tətuatip otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, mətə io, ilat kotetəhau io,§ mətə-inun io iatən-iarəp māmə rəhalat nolən təsətuatipən.*

⁸ Itəmat onəkotuwīn e lafet, mətə io okol esuwīn paupənən e lafet əh mətə-inun, nian ətuatip rəhak

* **6:71:** Jon 17:12 * **7:2:** lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20

təsuwamən əh.”† 9 In təmatən nəghatən u, kən mətatig əpəh Kalili.

Iesu təmuwin min e lafet rəha Nolən Makeen

10 Kən pia Iesu min kəmotəupən motuwın e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwin min. Məto nian təmuwin, in təmatən anion əm o netəmim məmə okəsotehmən. 11 Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətapəh-in əpnəpın əm o netəmim məmə, “?Suah əpəh in hiə?”

12 Kən ikın əh, nımanin netəmim kəmotasiwin-asiwin in. İlat neen kotəmə, “In etəm wır kit,” məto neen kotəmə, “Kəpə, in tateiua-in əm netəmim əpəh.” 13 Məto ilat koatəgin rəhalat netəm-iasol min,‡ kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmə netəmim okotato.

14 Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, Iesu in təmuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgın, matəgətun netəmim. 15 Kən netəm-iasol rəha netəm İsrel, narmilat təmiwig pik, kən kotəmə, “?Suah u təmahrol mitun natimnat min u e Naoa Rəha Uhgın? Rəhatat kit etəm-iasol təsəgətunən lan, ne.” 16 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən min u itəm iatəgətun netəmim lan, sənəmə rəhak əm. İlat kotisi-pən e Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa.

17 “Kən okəmə suah kit rəhan nətəligən təskasik məmə otol natimnat min itəm Uhgın tolkeike, kən in otitun məmə nəghatən min u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgın, sənəmə rəhak atıp əm. 18 Etəmim itəm tatəghat-in atıp əm rəhan nepətən, in tətəlkut

† 7:8: Jon 7:6 ‡ 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19

atip əm ron, məmə otiuw rəkis netəmim, kən kotos-
ipər nərgin ron. § Məto etəmim itəm tolkeike
məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təməhl-
ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nīpahrienən,
in sənəmə etəm tateiuə. ¹⁹ Moses təmos-ipinə Lou
kəm itəmat, məto itəmat kitiah ne təsol-wirən Lou
əh ne. ? Itəmat nakotəmə onəkotohamnu io o
naka?”*

²⁰ Kən nīmanin netəmim kotəmə, “! Nəman! !
Narmin rat kit un tətətig lam! ? Pah təmə otoh ik
ne?”

²¹ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Io emol
wək kitiah əm, † kən itəmat rafin, narmitəmat
tatiwig ron. ²² Məto itəmat min nəkotol wək
e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh,
moatətəu-pən Lou rəha Moses. ‡ (Nīpahrienən,
sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh,
məto tipitəmat min ilat kəmotətuoun.) § ²³ Məto
nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian
rəha Sapat moatol məmə onasotəgəhlən Lou rəha

§ 7:18: Jon 5:41; 8:50,54 * 7:19: Netəm-iasol min rəha netəm
Isrel, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25.
E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-iəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13).
† 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3 § 7:22: Jen
17:9-14; 21:4

Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agin nipəti etənim e nian rəha Sapat?†
 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”‡

Netənim kəmoatəghat-in
Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ 26 Məto otəplan-tu. In tinatəgətunarəp əm netənim əpəh e niganəmti netənim məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgən təmən məmə otahl-ipa? 27 Məto kitat kotitun ikin suah u təmisi-pən ikin. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikin in tatisi-pən ikin.”*

* **7:23:** Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mītun məmə lou naka un in iahgin. Nat əpnapin məmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kinotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onasəkitunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14;

Luk 14:4-6 ‡ **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon 7:1

* **7:27:** Netənim kotitun məmə Iesu tinepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nikilat təht məmə in otuwa əm, netənim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin.

²⁸ Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun min ikin emisi-pən ikin, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgın, in nıpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, ²⁹ məto io ekıtun,† məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

³⁰ O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopael min okotaskəlim Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan.‡ ³¹ Məto e nımanin netəmim ikin əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu

³² Kən nian Farisi min kəmotəto nımanin netəmim kotasiwın-asiwın e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın məmə okotaskəlim Iesu.* ³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkuəkır əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekıtəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io. ³⁴ E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotəhmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwwamən ikin.”

³⁵ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kınotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwın hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o

† 7:29: Mat 11:27 ‡ 7:30: Mat 26:18 § 7:31: Jon 2:23; 4:48

* 7:32: Jon 7:45-48

noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotatig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶ In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin. ?Nəghatən u, nıpətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu tāmətul əpəh e niganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənim![†] ‡ ³⁸ Etəmim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’ ”[§] ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsıləs-ipərən əh Iesu.[†] ‡

[†] **7:37:** “Noaoaən” in nimaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənim nəhau. “!Otuwa ron io, mənim!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33 [†] **7:39:** E naoa rəha Jon, nıpətin rəha nıləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmıləs-ipər Iesu e nig kəluau. Kən nat kit min, katıləs-ipər Iesu məto-inu tənimis, məmegəh min e nimisən, muwin matig ilau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nepətan əhag-əhag ətuatip rəhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32

Netāmim kəmotoor ilat mīn o Iesu

⁴⁰ Nian netāmim əh-ikīn kəmotəto nəghatən u, kən neen kotəmā, “Suah u, in ien rəha Uhgīn u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Məto neen mīn ilat kotəmā, “Suah u, in Kristo itəm Uhgīn təmən məmā otahl-ipa.”

Məto in pisin mīn neen kotən məmā, “?Nikitəmat təht məmā Kristo itəm Uhgīn təmən məmā otahl-ipa titun nīsi-pənən e netəm Kalili?§ ⁴² Naoa Rəha Uhgīn tatən məmā Kristo itəm Uhgīn təmən məmā otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* ⁴³ Tol nəhlan, kən nīmanin netāmim mīn u, kəmotoor ilat mīn o Iesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmā okotaskəlīm in, məto etāmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel kəməsotahatətəən e Iesu

⁴⁵ Kən mopael mīn kəmotitəlīg motuwīn o pris asol mīn ne Farisi mīn, kən netəm-iasol mīn əh kəmotətapəh olat məmā, “?Təhrol nəsotiləsən Iesu motuwa?”

⁴⁶ Kən mopael mīn un kotən-ipən kəm ilat məmā, “!Eməsotiləsən məto-inun suah kit təsəghatən tah-men e suah əh!”

⁴⁷ Kən Farisi mīn kəmotən-ipən kəm ilat məmā, “? Tahro? ? In tīneiūə-in mīn itəmat? ⁴⁸ ? Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹ Məto netəm əpnəpīn mīn, ilat kotəruru agīn Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgīn otərəkīn ilat.”

§ 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

⁵⁰ Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikın ilat min. Suah u inu aupən təmuwın matəghat kəm Iesu.[†] Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə,
⁵¹ “?Təhrol? ?Tətuatip e Lou rəhatat məmə kিতat okotən-iarəp nalpınən rəha etəmim itəm kিতat kəsotaupənən motitun wır, kənu, məsotehm ətuatipən nat naka itəm in tatol?”

⁵² Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik mın un ik etəm Kalili? Uwın-tu mafın mın Naoa Rəha Uhgin. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsisi-pənən Kalili.”

[E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53—8:11 tükə.]

⁵³ Kən netəmim kinotitəlig-pən mın motuwın latuənu mın.

8

¹ Məto Iesu təmuwın əpəh e nitot u, nərgin un, Nitot Rəha Nig U Olif.

Pətan itəm təmapıl ilau iərman pisin u sənəmə rəhan iərman

² Kəmən lawigin, laulaugin agin-əh, kən Iesu təmitəlig-pən mın e Nimə Rəha Uhgin. Kən netəmim tepət kəmotuwa, motuəfımın ilat mın ron, kən Iesu təməpələh minətuoun matəgəhun ilat. ³ Kən nəgəhun mın rəha Lou ne Farisi mın kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e niganəmtilat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətəpıl ilau iərman kit

[†] 7:50: Jon 3:1

sənəmə rəhan ətuatip iərman. ⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm İesu məmə, “İəgəzun, pətan u netəmim kəmotəhtimis in məmə in tətəpəl ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apın motahtimnu.* ?Məto ik, rəham nətəligən təhrol?”

⁶ İlat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Məto İesu təpnəpən əm, moeg-oeg matəte nat e nəsip e noanelmin.

⁷ İlat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kən in təmoeg-oeg min, matəte nat e nəsip e noanelmin. ⁹ Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kinotan kitiah kitiah, moatagim. Naguihl-aguihl min kotaupən moatiet kitiah kitiah, motapəs əm İesu ne pətan un.

¹⁰ Kən İesu təməg-ətuatip min mən-ipən kəm pətan un məmə, “? Pətan, netəm min u kəmotahruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpənən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən İesu tən-ipən məmə, “İo min, okol esən-iarəpən rəham nalpənən. Məto atuwin, mol nam-nun e nolən rat min.”‡

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kən Iesu təmatəghat min kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nıpahrienən məmə io atıp əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekıtun ikin iatısi-pən ikin, kən mıtun min ikin iatuwin min ikin,‡ məto itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatısi-pən ikin. ¹⁵ Itəmat u, nako-takil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan.

¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatıp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itımlau Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, rəhatımlau nakılən in kitiəh əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəıu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. § ¹⁸ Kən roıu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ıpa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”*

§ **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24

† **8:13:** Jon 5:31 ‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15

* **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34

19 Kən tol nəhlan, ilat kınotətapəh ron məmə, “? Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhak Tata.”†

20 Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən mən ikin e Nimə Rəha Uhgin. Məto suah kit təməsuwinən maskəlim in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

21 Kən Iesu təmatən-ipən min kəm ilat məmə, “Io ekəgim tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwmən ikin.”

22 Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nıpətin tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atip in, o?”

23 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Imatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u.§ 24 Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən

† 8:19: 1 Jon 2:23 ‡ 8:21: Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31

lak mämə Io u inu,* kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”†

²⁵ Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat mämə, “Io ekahmen əm mämə inun ematən kəm itəmat aupən, mətoarus-pa u-roiu. ²⁶ Natimnat tepət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakilən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, mämə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

²⁷ Məto ilat kəsotıtunən mämə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgin. ²⁸ Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat mämə, “Nian nəmotıləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotıtun mämə Io u inu.§ Kən onəpanotıtun min mämə esol atıpən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgin təməgətun io lan.* ²⁹ Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətətig itımlau min. In təsapəsən io ekan pısın,† məto-inu, nian rafın, iatol natimnat min itəm nıkin tagien ron.”‡

³⁰ Nian Iesu təmatən nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

* **8:24:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **8:24:** Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafın agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ **8:28:** Jon 3:14; 12:32-33 § **8:28:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * **8:28:** Jon 14:24 † **8:29:** Jon 16:32 ‡ **8:29:** Jon 4:34; 5:30; 6:38

³¹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm netəm Isrel mīn itəm kəmotən nīpahrienən lan māmə, “Okāmə nakotaskəlīm əskasik nəghatən mīn u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatip un, rəhak netəmim mīn. § ³² Kən itəmat onəkotitun nīpahrienən, kən nīpahrienən u, otikis itəmat māmə nakəsotuwa-mīnən kol slef.”*

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in māmə, “Itimat u noanol mīn rəha Epraham, † itimat u esotol agin-əhən slef † mīn rəha suah kit. ? Təhrol nəmən nəghatən u māmə, ‘Nīpahrienən otikis itəmat, nakotapiə.’?”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatəramərə elat, kən mətaskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mīn. § ³⁵ Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən māmə otatig e nimə rəhan.* Məto iəramərə tategəhan-in māmə nətin otətatig e nimə rəhan nian rafin matuwīn matuwīn namnun tikə. ³⁶ ! Tol nəhlan, okāmə Nəti Uhgin tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-mīnən kol slef! ³⁷ Ekitun māmə itəmat noanol mīn rəha Epraham, məto noategəs-in suatip māmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsoltolkeikəən māmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən. † ³⁸ Io iatən natimnat mīn un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat mīn u itəm rəhatəmat əm tata tāmən kəm

§ **8:31:** 2 Jon 1:9 * **8:32:** Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † **8:33:** Luk 3:8 † **8:33:** slef: Əplan e tiksonari. § **8:34:** Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * **8:35:** Kal 4:30 † **8:37:** Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10

itəmat.” ³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip mən rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən mən, təhmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan.” ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

Nenəti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa məto-inu in təməhl-ipa io. ⁴³ ? Məto təhrol nakəsotitunən nıpəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsololkeike agın-əhən məmə onəkotəto rəhak nəghatən! ⁴⁴ Itəmat, rəhatəmat nolən təhmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,† tatol əh, in etəmin rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nıpahrienən,

‡ **8:39:** Rom 2:28-29; 9:7-9 § **8:42:** 1 Jon 5:1 * **8:44:** 1 Jon 3:8 † **8:44:** E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiu e nətuounən. In təməni-ipən kəm If, məmə, “Ik onəkol nəsimis agın-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgın təməni e Jen 2:17.

məto-inu nɪpahrienən tɪkə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə min. ⁴⁵ Məto io iatən nɪpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsothahatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ? Itəmat kit u ikin-u titun nəgəṭunən məmə io emol nolən rat kit? ? Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien min, kən təhrol itəmat nəsothahatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Ughin, in tatətəlig-in nəghatən rəha Ughin, məto itəmat sənəmə netəmim rəha Ughin. Tol nəhlan, nəsothətəlig-inən nəghatən rəha Ughin.”

Iesu ne Ephraim

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “! Nəman! ! Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. ! Ik, narmin rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmin rat tɪkə lak, məto io iatɪləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkin nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, məto suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹ Nɪpahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsimisən nian kit ne.”†

⁵² Kən netəm min un kotən-ipən kəm in məmə, “! Roiu enotitun məmə narmin rat kit tətətig lam! Ephraim təmimis, kən ien min kəmotimis min, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwiam, in okol təsimisən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ? Ik nakaprəkis-in Ephraim u tɪpitimat tɪnəmis rəkis? ?Kən ne ien min u kəmotimis? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?”§

† 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən mēmə, “Okəmə io əm iatiləs-ipər atip io, kən rəhak nisiaiən in nat əpnapin əm. Məto rəhak Tata u itəmat nakoatən mēmə in Uhgın rəhatəmat, inun in tatiləs-ipər io matos-ipən nisiaiən kəm io. ⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, məto io ekitun. Okəmə ekən mēmə ekəruru in, kən in otol io mēmə io etənim rəha neiuəən, təhmen əm etəmat. Məto io ekitun in, kən io matol nəwian. ⁵⁶ Tipitəmat u Epraham, nikin təmagien pik mēmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmitun mēmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nikin təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm min u kəmotəhai motəmə, “! Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”*

⁵⁸ Kən Iesu təmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat mēmə, nian Epraham təməsaiirən əh, məto Io Etatig.”† ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmik kəpiel apin, motəmə okotaht Iesu lan;§ məto Iesu təməhluaig, kən miet e Nimə Rəha Uhgın, minatuwin.

9

Iesu təmol-wir niganəmti suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətan, kən məplan suah kit. Nian təmaiir, məto niganəmtin təpis.

² Kən netənim min rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in mēmə, “İəgətun, suah u təmaiir məto niganəmtin

* **8:57:** Epraham təmimis minos rəkis nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu təmənin min mēmə, “Io Etatig,” tatos nərgi Uhgın (Eks 3:14). Tol nəhlan, təhmen-pən əm mēmə in

təmənin mēmə in Uhgın ətuatip. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24

§ **8:59:** Lev 24:16

təpīs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Məto Iesu təmə, “Niganəmti suah u təmərat, məto sənəmə e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Məto, niganəmti suah u təməpīs nəhlən məmə Uhgin otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan.† ⁴ Nian tatian əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgin, itəm təməhl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.§ ⁵ Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

⁶ Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e niganəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Onəkuwin e noan nəhau Saeloam, kən mau niganəmtim.” (Nərgin u Sailom, nipətin təmə, “Kəməhl-ipən”). Kən suah un təmuwin, mau niganəmtin. Nian təmitəlig-pa, məto niganəmtin tinəwir, kən tinatehm nat.†

⁸ Kən netəmim iman ikin, ne netəm min u itəm kotitun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o məni o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotəpəh-ətapəh olat min məmə, “!Ei! ! Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o məni o netəmim?”

⁹ Kən netəmim neen koatəmā, “Əwəh, in əh.”

Kən məto neen kotəmā, “Kəpə. Tahmen əm lan, məto sənəmə in.”

* **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, məto-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Məto lapin tatəpsen-pən rəhan nimisən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

Məto suah un təmə, “!Io u inu!”

¹⁰ Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “? Niganəmtim təmahrol məwır?”

¹¹ Kən in təmə, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəmtək, kən mən məmə, ‘Uwın əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kən əmun, emuwın. Nian emau niganəmtək, məto niganəmtək tinəwır, enatehm nat.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Məto suah un tətətig hiə?”

Kən in təmə, “!o ekəruru.”

¹³ Kən netənim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis aupən, motuwın kəm Farisi min. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu təmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwır, in nian rəha Sapat. ¹⁵ Kən Farisi min kəmotətapəh ron məmə, “? Nəmahrol niganəmtim təwır?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat məmə, “!esu təmol-pən nəmit e niganəmtək, kən ekuwın mau rəkis, kən niganəmtək təwır, iatəplan nat.” ¹⁶ Kən Farisi min neen kəmotən-ipən məmə, “Suah un təsisi-pənən o Uhgin, məto-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Məto Farisi min neen min kotəmə, “? Məto tahro? Suah əh sənəmə in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat min o nəghatən u. ¹⁷ Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “? Suah əh təmol-wır niganəmtim, kən nıkim təht məmə in etənim naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!n ien kit.” ¹⁸ Məto netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nıpahrienən lan məmə suah u aupən niganəmtin təməpis, məto roiu əh, tinətaiir. Tol

nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kən kəmotətapəh olau məmə, “?Təhrol? ? Nətitəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuən-tu məmə nian in təmaiir-pa, kən niganəmtin təpis? ?Okəmə nīpahrienən, kən niganəmtin təmahrol məwīr?”

²⁰ Kən rəhan mama ne tata kuəmə, “Itimlau ekiatun məmə nətitimlau əh, kən itimlau ekiatun məmə təmaiir-pa, niganəmtin təpis. ²¹ Məto itimlau ekuəruru məmə, roiu əh, kəmahrol niganəmtin taiir. Kən itimlau ekuəruru min məmə etənim pah təmol niganəmtin təwīr. Təwīr məmə itəmat nakotətapəh ron. In tinepət rəkis, in titun nənən natimnat min rafin kəm itəmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, məto-inu ilau katuəgin netəm-iasol min rəha Isrel, məto-inu ilat kīnotələhəu rəkis nəghatən kit məmə, etənim itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “In tinepət rəkis, təwīr məmə itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotəun-in-pən min suah un itəm niganəmtin təməpis aupən, məmə otuwa mətul aupən e niganəmtilat. Kən kəmotəhai motən məmə, “Ən nīpahrienən kən ləs-ipər nərgi Uhgīn. Itimat ekotitun məmə suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Məto suah u təmə, “Io ekəruru məmə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitiah əm itəm io ekitun. Aupən niganəmtək təməpis, məto roiu enataiir.”

²⁶ Kən ilat kīnotətapəh min ron məmə, “? Təmahrol ik? ? Təmahrol mol-wīr ik, kən niganəmtin təwīr?”

²⁷ Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəsoətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən min? ? Itəmat min nakotəmə rəhan u itəmat?”

²⁸ Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “! Ah! !Ik u rəhan etənim! !Məto itəmat u, netənim rəha Moses!† ²⁹ Itəmat ekotitun wır məmə Uhgin təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmisi-pən hiə.”§

³⁰ Kən suah apon təmə, “! Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wır niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin! ³¹ Kitat kotitun məmə Uhgin təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tətisiəi-in Uhgin, kən matol nəwian, Uhgin tatəlig-in!* ³² E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wır iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. ³³ Okəmə suah u təməsisi-pənən o Uhgin, okol təsol agin-əh nat kit. Məto tətuatip əm məmə in tətisi-pən o Uhgin.”†

³⁴ Kən ilat kəmotəhai min motəmə, “!Nəman! Ik etənim rəha nolən rat nian rafin əm, tətəuon e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol

† **9:28:** Jon 5:45 § **9:29:** Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwir məmə ilat okotitun məmə Iesu təmisi-pən o Uhgin, məto-inu Uhgin əm titun nol-wırən niganəmtin əpis. Məsin min un, Naoa Rəha Uhgin tatən məmə nian Kristo itəm Uhgin təməmə otahl-ipa tuwa, kən in otol-wır niganəmtin əpis min okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat təpis o natimnat min rəha Uhgin, kən kotapəs nətəu-pənən Iesu. * **9:31:** Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † **9:33:** Jon 3:2

məmə nakəgətun itimat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.†

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin təpis

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəmahl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etənim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etənim un in pah? !Aw! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nینهm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “Iərəmə, io enatahatətə lam.” Kən in təmisin-pən nulin ron, kən matəfak kəm in.†

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Io emuwa e nətueintən u məmə ekakil netənim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”‡

⁴⁰ Kən Farisi min neen əh-ikin, kəmotəto nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə niganəmtitimat min təpis?”§

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitəmat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpənən o təfagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitəmat

‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26 † 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18
§ 9:40: Rom 2:19

təwɪr, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat mɪn rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

10

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etənim rəha nehmən sipsip

¹ Kən tən məmə, “Nɪpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etənim itəm tatuwin imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwin-pənən e ket, məto in tətaiu əm lan kən matiwigego in məmə otuwin imə e noanikulu rəha sipsip,* in iakləh ne iohamnu itəm kit.† ² Məto etənim itəm tatuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ ³ Etənim itəm tətətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip mɪn kotitun nəwian. Nian rafin in tətaun-in nərgi sipsip mɪn kitiah kitiah, kən in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan mɪn rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətaupən-in ilat, kən sipsip mɪn koatuarisig-in, məto-inu kotitun nəwian. ⁵ Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kagim kapəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, məto ilat kotəruru nɪpətin məmə tatən naka.

Iesu in etənim ətuatip rəha nehmən sipsip

* **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip mɪn ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wir o kuri iarupin mɪn ne laion mɪn. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves mɪn u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katuəpsen-pən Iesu, kənu iakləh mɪn koatəpsen-pən netəm-iasol mɪn rəha netəm Isrel. Kənu sipsip mɪn koatəpsen-pən netənim mɪn rəha Ughin.

⁷ Tol nəhlan, kən Iesu təməni-*ipən* mən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip mən itəm koatuwin-pən ikin. § ⁸ Netəm mən u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip mən kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwin imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwin ihluə e io, kən mos manuwihl wir itəm tamiəmitə lan. † ¹⁰ Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitiah əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən, ‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wir e nəwirən rafin.

¹¹ “Io u, Etənim rəha Nehm Wirən Sipsip Mən. § Etəm wir un, itəm tatehm wir sipsip mən, in nikin tagien əm məmə otos-*ipən* nəmegəhən rəhan o sipsip mən.* ¹² Məto etənim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip mən, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mən. Kən okəmə tarəplan kuri iarupin kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupin u, tuwin mus sipsip mən neen, kən məhɡatit ilat kotagim kitiah kitiah. ¹³ Etəm nəhlan, in otagim məto-inun katətou əm in o nehmən sipsip mən, məto e nikin, in təsolən nat agin e sipsip mən.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etənim rəha Nehm Wirən Sipsip Mən. Tata Uhgın in titun io, kən io ekıtun

§ **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20

in,† kən e nolən kitiah əm, io ekitun rəhak sipsip mīn, kən rəhak sipsip mīn ilat kotitun io. Io nikik tagien əm, məmə oekimis o nosmegəhən ilat.

¹⁶ Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itəm kəsotatigən e noanikulu u, məto io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okəpanotitun nətoən nəwīak. Kənu sipsip mīn u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat mīn motol kitiah. Kən etənim kitiah əm, in otatehm ilat.‡ §

¹⁷ “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nikik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netənim, məmə uarisig lan, io ekos mīn nəmegəhən rəhak.* ¹⁸ Etənim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos mīn nepətən məmə ekaskəlim mīn rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

¹⁹ Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor mīn ilat mīn o nəghatən mīn u. ²⁰ Ilat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətətig lan! !Rəhn-kapə tətəlməl! ? Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

† **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves mīn 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgəhun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan mīn. Sipsip mīn itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotahatətən e Iesu. Sipsip mīn itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat Iaihlua mīn. Nian in otaun-in ilat, kən ilat mīn okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiah, kən etənim kitiah əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6

* **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8

²¹ Məto neen min, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətətig lan. ?Nikitəmat təht məmə, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir min?”†

Netənim kəmoatətəhau Iesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

²² Tīnuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın. § ²³ In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. ²⁴ Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “? Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat,† məto itəmat nəsotahatətəən lak. Nəmtətin min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ ²⁶ məto itəmat nəsotahatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak min sipsip min. § ²⁷ Rəhak sipsip min ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. ²⁸ Kən io iatos-ipən nəmegəhən lili u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotisimisən nian kit

† 10:21: Eks 4:11 § 10:22: Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat min kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpiə, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmə lafet rəha Laet Min, məto-inu netənim kəmotasiəpən e lait min tepət e rəhalat latuənu min. * 10:24: Luk 22:67-71 † 10:25: Jon 8:58 ‡ 10:25: Jon 5:36; 14:11 § 10:26: Jon 6:44

ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* ²⁹ Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkis-in natimnat rafın. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmın.†

³⁰ Itımlau rəhak Tata, itımlau kitiaħ əm.”‡

³¹ Kən netəm Isrel kəmotəmik mın kəpiel apın, məmə okotaht in lan. ³² Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkis nəmtətin wir mın tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin mın əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin ahrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apın?”

³³ Kən ilat kotəmə, “Itımat esotənən məmə ekotəht ik e kəpiel apın o nat pispis wir mın u ik natol. Itımat ekotəmə ekotəht ik məto-inu nakatən rat Uhgın. Ik etəmim əm, məto ik nakatən məmə ik Uhgın.”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte-pən aupən, e rəhatəmat ətuatıp Lou, məmə Uhgın təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat uhgın mın.’§

³⁵ Kən kitat kotıtun məmə Naoa Rəha Uhgın, okol təsəuhlinən. Uhgın təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmə Uhgın təmatəghat-in netəm mın u, kən mən ilat məmə

* **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24

‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23 § **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhgın təmuəh nimaa nəghatən kit məmə, netəm-iasol mın rəha netəmim rəhan, ilat kotahmen e uhgın mın, meto inu in təmitəpun ilat məmə ilat okoatətul o Uhgın, kən motakil rəhan netəmim mın. Kəmotakil netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmə, “uhgın mın.” Məto kəsi, məmə ilat kəmosotakilən e suatıp ətuatıp, kən Uhgın otərəkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nəghatən u kəməte aupən e Sam, kən tatəghat kəm netəm-iasol mın roiu.

uhgin min, ³⁶ kən nakotəhrol motəhai io moatən māmə io iatən rat Uhgin mato-inu iatən māmə io Nəti Uhgin? Io u inu, itəm Tata Uhgin in tāmələhəu-pən io māmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə lak, māmə otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. ³⁷ Okəmə esolən nəmtətin min itəm rəhak Tata tatol, kən sotahatətəən lak. ³⁸ Məto okəmə iatol nəmtətin min u rəhak Tata tatol, kən nat əpnapin māmə itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən min, məto təwir māmə onəkotahatətə e nəmtətin min rəhak. Kən tol nəhlan, itəmat onəpanotitun wir agin māmə Tata Uhgin tətətig lak, kən iakətətig e Tata Uhgin.”* ³⁹ Tol nəhlan, o nəghatən min u, ilat kəmotolkeike min māmə okotaskəlim in, məto in təmiet elat, magim.

⁴⁰ In təmeguəfimīn-pən min e nəwtain nəhau Jotan, muwin əpəh, aupən, Jon təmol baptais e netənim ikin. Kən mətətig ikin əh. ⁴¹ Kən netənim tepət kəmotuwa ron, kən moatən māmə, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Məto nəghatən min itəm in təmatən e suah u, ilat rafin nīpahrienən əm.”† ⁴² Kən ikin əh, netənim tepət kəmotahatətə e Iesu.

11

Lasaros təmimis

¹ Etəm Petani kit, nərgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otəpənau nelki Iərəməərə rəhatat e senta, kən mafəl e noanun, təmiəg.† Kən pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatimis. ³ Tol nəhlan, wini

* **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34

* **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3

Lasaros mil kuahl-ipən nəghatən o Iesu məmә, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,[†] in tatimis.”

⁴ Nian Iesu tәмәto nəghatən u, kән in tәмә, “Lasaros tatimis, mәto rәhan nimisән әh, okol tәsolән in timis agin-әh. Nimisән әh rәhan otol mәмә netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Uhgin ron. Kән nimisән әh otol mәмә netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Nәti Uhgin ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rәhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatәto pap mәмә Lasaros tatimis, in tәmatig min mos nian kәiu әpәh ikin tәtatig ikin. § ⁷ Kән uarisig, tән-ipән kәм rәhan netәmim min mәмә, “Pәs kotitәlig-pән min Jutia.”

⁸ Mәto rәhan netәmim min kotән-ipән kәм in mәмә, “Iәgәtun, roiu әm huә, netәм-iasol rәha Jutia kәmotәмә okotahtimnu ik e kәpiel apin. ? Mәto ik nakән mәмә onakitәlig-pән min ikin әh?”

⁹ Kән Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat nәkotitun mәмә tuelef aua e nәrauiәgән. Okәмә etәmim tәtaliwәk e nәrauiәgән, okol tәsorinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu tәtәplan nat e nәhag-әhagән rәha nәtueintән.* ¹⁰ Mәto okәмә in tәtaliwәk lapin, in titun norinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu rәhan nәhag-әhagән tikә.” ¹¹ Iesu tinән rәkis nəghatән әh, kән in mән-ipән kәм ilat mәмә,

[†] **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nәhlan in tәtәsahgin minu lan mәмә Lasaros otimis paupән, mәto-inun in otol nahatәtәn rәhalal tәskasik min nian in otol Lasaros tinәmegәh min e nimisән. Әplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5

“Kitat kit u Lasaros, in tətəpıl. Məto io oekuwın əh-
ikin məhgaiir lan.”†

¹² Kən rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in
məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpıl, kən rəhan
nimisən otikə. !In otəto təwır min!” ¹³ E nəghatən
u rəha Iesu, nipətin u məmə Lasaros tinimis rəkis.
Məto ilat nıkilat təht məmə Lasaros in tətəpıl əm.
¹⁴ Kən Iesu təməni-ipən wır məmə, “Lasaros tinimis
rəkis. ¹⁵ Nian nıkkik tatuəh itəmat, nıkkik tagien
məmə eməsətiğən itımlau min, məto-inu nat u,
otasitu etəmat məmə onəkotəhatətə lak. Məto təwır
məmə pəs kotuwın motehm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in
tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə,
“Təwır, pəs kitat rafin kotuwın, məmə kitat rafin
okotimis əm kitat min.”

*Iesu in nəukəti naiir-pa
min e nimisən*

¹⁷ Nian Iesu təmıet-arəpən Petani, kən təməto
məmə kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwıt rəkis.
¹⁸ Latuənu u Petani, in iuəhkır əm o Jerusalem,
okəmə naka suatıp lan tahmen e kilomita kısıl,
¹⁹ kən netəm Isrel tepət kəmotuwa məmə okotehm
Mata ne Meri motiləs-ipər nətəliğən rəhalau məto-
inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimis.

²⁰ Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa,
in təmətul muwın məmə otəplan. Məto Meri, in
təmatəpələh əm imə.‡ ²¹ Kən Mata təməni-ipən kəm

† **11:11:** Nımisən rəha netəm kotəhatətə e Iesu in tahmen əm
məmə kəmotapıl əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmos nəmegəhən lılın.
Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk
10:38-42

Iesu māmā, “Etām-iasol, okāmā ik nāmētātig ikin-u, okol rēhak kaka tāmāsīmīsən. ²² Məto io enitun əh māmā nat naka onakətapəh-in kəm Uhgin, kən Uhgin otəpanos-ipinā kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Rəham kaka otəpanəmegəh mīn.”

²⁴ Mata tāmā, “Io ekitun māmā Lasaros otəpanəmegəh mīn e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotīmīs okotaiir-pa mīn.”§

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Mīnən e Nīmīsən, kən io mīn, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahatətə lak, nat əpnəpīn māmā in təmīmīs, məto in otəmegəh mīn. ²⁶ Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsīmīs aɡīn-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in māmā, “Əwəh, Iərəməərə. Io enatahatətə lam, māmā ik Kristo itəm Uhgin təmən māmā otahl-ipa. Ik Nəti Uhgin. Ik u inun, aupən netəmim kəmoatən māmā ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tīnən rəkīs nəghatən u, kən muwīn māmā otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwīn kən masiwən-in-pən e matəlɡīn māmā, “Iəɡətun‡ tīnuwa rəkīs. Tolkeike māmā otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwīn māmā otəplan Iesu. ³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwīn ikin mehm. ³¹ Kən nian netəm Isrel mīn

§ 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * 11:26: Jon 3:15 † 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13

u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatıləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwın ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nīkilat təht məmə tatuwin e suwit, otasək.

³² Meri tēmiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian təməplan Iesu, in təmişin nulin mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətig ikin-u, kən okol rəhak kaka təsimisən.”

³³ Nian Iesu təməplan məmə pətan u ne netəmin min un ilat min koatasək, in təməto tərət pīk, nīkin tifim. ³⁴ Kən in təmətapəh olat məmə, “? Nəmotitənim hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtin təmaiah. § ³⁶ Kən netəm Isrel min u, ilat kotəmə, “Ei, netəmin. !In təmolkeike pīk agin-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Məto ilat neen min koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wir iganəmtin əpis. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsimisən?”

Iesu təmosmegəh min Lasaros

³⁸ Kən Iesu təməto min tərət pīk, kən in təmuwin əpəh e suwit. İlat kəmotitənim Lasaros əpəh e nīpəg kəpiel kit, kən motıləs-ipən min kəpiel kit min motahtosig-in-pən nīpəg kəpiel lan. ³⁹ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wini Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tinəpien rəkis. Kəmitənim tinos nian kuwit rəkis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ? İk ninaluin məmə emən-ipinə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən

asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rəkis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rəkis rəhak nəghatən. ⁴² Kən ekıtun məmə e nian rafın, natəto io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mın u, itəm koatətul titəlau-in io, məmə ilat okotahatətə məmə ik nəmah-l-ıpa io.”* ⁴³ Kən əmun, nian Iesu tınən rəkis nəghatən u, in təmaun əfəməh məmə, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴ Kən Lasaros təmətul miet, matəmık mətmətig əm nıməhan mın u itəm kəməlis ətain nelmın ne nelkın ne nıganəmtın ne lan. Kən Iesu tən-ıpən kəm ilat məmə, “Otıkis rəkis nıməhan mın əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mın rəha Isrel kəmotegəs-in suatıp məmə okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natımnat mın u itəm Iesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Məto ilat mın neen kəmotuwın o Farisi mın, kən motən-ıarəp kəm ilat rafın natımnat mın itəm Iesu təmol. ⁴⁷ Kən o nat u, Farisi mın u ne pris asol mın ilat kəmotaskəlim nuəfımınən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat mın məmə, “? Okotəhrol nulan? Suah əh tınatol nəmtətin tepət. ⁴⁸ Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafın okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkin Nımə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-ırəkis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kən ilat kit u, nərgın u Kaeafas, in pris asol agın e nup əh. Tol nulan, in təməən məmə,

* **11:42:** Jon 3:17

“Itəmat nəkotəruru agin-əh nat u. ⁵⁰ ? Təhrol itəmat nəsotitunən? ? Itəmat nəsotitunən məmə təwır məsin otəmat məmə etənim kitiah əm otimis o netənim, taprəkis-in məmə kantri apiəpiə otimis?”†

⁵¹ Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən məmə Iesu in otimis o nosmegəhən netəm Isrel.‡

⁵² Kən məto rəhan nimisən, sənəmə o nosmegəhən netəm Isrel əm, məto o nosmegəh minən nenəti Uhgın min itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiah əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagım ikin-u, muwın əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkır əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan min netənim.

Netənim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tınatuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netənim tepət kinoatiet ikin pisin pisin min

† **11:50:** Jon 18:14 ‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərəkın kantri rəha netəm Isrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nipahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nipətin tatəgatun məmə Iesu otəkəike mimis məmə Uhgın otəsölən nalpinən kəm rəhan netənim o rəhalat təfagə rat min. § **11:52:**

Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27

minoatuwa Jerusalem māmā okotol natimnat min māmā ilat okotaruətuəh† e niganəmti Uhgin, paupən un, məpanotuwın e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm min əh kinoategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfimin e Nimə Rəha Uhgin, kinoatətapəh-ətapəh olat min māmā, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nian əh, pris asol min ne Farisi min kəmotələhəu nəghatən kit, māmā okəmā etənim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael min kotuwın motaskəlim.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tinitəlig-pa min Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh min. ² Kən netənim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros min əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigi nat, muwa. Senta u, kəmol e nokı nato.‡ Senta əh, nəmiəwın təwır, kən nəmtin tiəkis. Kən

† **11:55:** Okotaruətuəh, nipətin un, māmā ilat okotafəl wır ilat min, məto-inu ilat kotitun māmā ilat kotamkimik e niganəmti Uhgin.

* **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nipahrienən māmā ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapıl motisin-pən nuwləmilat e tepıl, kətagwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwın tatəpien wır, tahmen e nigpis.

in tãmau nelki Iesu e senta u, kãn mafäl e noa-nun. Nãmiãwi senta u, tãmırãfin nıpãgnoa nimã. §
 4 Mãto etãmim kit rãha Iesu, nãrgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otãpanegãhan-in-pãn Iesu e nelmi rãhan tikimır min, in tãmãhai ron. In tãmãn mãmã,
 5 “? Ik nãkãruru nol-salim-in senta u, mos mãnı lan, kãn mos-ipãn kãm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* 6 In tãmãn nãhlan, mãto sãnãmã in tatol nat agin e ian-rat min, mãto in tãmãn ãm, mãto-inu in iaklãh. In tatos kãtim rãha mãnı rãhalat, kãn nian neen, in tãtaklãh-in.

7 Mãto Iesu tãmã, “Əpäs-tu pãtan u. Sãrãkinãn rãhan nãtãligãn. In tãmatãlãhãu wir senta u, mãmã otau nıpãtik, o nian ãh itãm okitãnım io lan. 8 Ian rat min, nian rafin itãmat min ilat nãkotatig.† Mãto io, okol esatigãn nian rafin kitat min itãmat.”

Pris asol min kãmotegãs-in min suatıp o no-hamnuãn Lasaros

9 Kãn nian nımanin netãm Jutia kãmotãto mãmã Iesu tãtatig latuãnu Petani, kãn ilat kınõatuwa ikın. Kãsõtuwa ãmãn mãmã okõtehm Iesu, mãto ilat kõtuwa min mãmã okõtãplan-tu Lasaros u tãmımıs, kãn Iesu tol min tãmegãh.‡ 10 Kãn ãmun, pris asol min, kãmotegãhan-in min mãmã okãkãike kõhamnu min Lasaros, 11 mãto-inun nian netãm Isrel tepãt kãmotãplan Lasaros tãmãmegãh min, kãn ilat kãmotãhatãtã e Iesu, kãn minõtapãs rãhalat netãm-iasol min.

§ 12:3: Mak 14:3 * 12:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taõsan vatu.” † 12:8: Dut 15:11 ‡ 12:9: Jon 11:43,44

*Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kəmən lawigin, nimanin netənim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətaliwək minatuwa e taon. ¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat kit tahmen e nimali nəmıl̄s moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!İərəməre Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!İərəməre Uhgın tətətig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwin. Natimnat min u, Naoa Rəha Uhgın tinəmən rəkis məmə,

¹⁵ “Netəm Saeon,‡ itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasuə e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netənim rəha Iesu ilat kotəruru nıpəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min e nimisən, kən Uhgın tinol əp rəkis nepətən rəha

§ 12:13: Nimali nəmıl u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tikimır min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nimali nəmıl məto-inu nıkilat tətəht məmə Iesu in Kristo, kən in tinuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nəərəməəən rəha netəm Rom. *

* 12:13: Nəghatən u, “Hosana,” nıpətin ətuatip in “Asitu, Uhgın, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nıpətin məmə, “!Ənwiwi Uhgın!” Ves u ilat koatən, in təmisipən e Sam 118:25-26. † 12:13: Jon 1:49

‡ 12:15: Jerusalem u, kəmotəun-in min məmə Saeon, məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeon u, in nərgi Jerusalem kit min. § 12:15: Sek 9:9

Iesu, kən nikilat təpanəht məmə aupən, kəməte rəkis nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgīn, kənu netənim kinotol nəghatən mīn əh tīnuwa mīnol nīpahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nīpəg kəpiel məmegəh mīn, nīmanin netənim tepət kəmotatīg ilat əh-ikīn. Kən ilat əh kəmotətul-arəp mīnotən-iarəp natimnat mīn u in təmol. ¹⁸ Tol nəhlan, netənim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə in təmol nəmtətin əh. ¹⁹ Kən Farisi mīn kīnoatən-ən kəm ilat mīn məmə, “! Otəplan-tu, okol kitat kəsotol aɡīn-əhən nat kit. Roiu əh, netənim rafin e nətuounən kīnoatuarisīg-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netənim kəmotuwīn Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen mīn əh-ikīn ilat mīn, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris mīn u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” ²² Kən Filip tətul muwīn mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etənim, rəhan nian tīnuwa rəkis, məmə Uhgīn otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. ²⁴ Nīpahrienən aɡīn u iatən kəm itəmat məmə, etənim otəkəike mītənim nikuti nat e nīsīp kən otīmīs. Okəmə təsīmīsən, kən okol təsəwīəən kən məsoeən. Məto okəmə otīmīs, kən otoe-in noan tepət, tepət.*

* **12:24:** 1 Korin 15:36

25 Etəm nīkin tatəht pik rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etənim itəm nīkin təsəht pikən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlim wīr nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lilin.† 26 Etəm tolkeike māmə otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,‡ kən okəmə ikin pəhruən io ekatig ikin, kən in mīn, in otatig ikin-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgin otisiai-in.”

Iesu təməghat-in nīmīsən rəhan

27 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Roiu əh, nīkik tītəhmə pik.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esənən māmə, “Tata, ohrəkis nahməən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. 28 Tata, ik os-ipər atip nərgəm.”

Kən əmun, roiu aɡin-əh, ilat kəmotəto nəwian kit təmisi-pən e neai tatən māmə, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər mīn.”

29 Kən netənim itəm kəmotətul iuəhkīr ron kəmotəto nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “! Netənim! ?Naka u? ?Kaluəluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

30 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Nəwian u, təməsuwamən māmə io ekəto. Məto təmuwa māmə itəmat onəkotəto.† 31 Roiu əh tīnol nian itəm Uhgin otakil nolən rəha netənim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə

† 12:25: Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin

5:14-15 ‡ 12:26: Mat 10:38; Luk 14:27 § 12:26: Jon 14:3; 17:24

* 12:27: Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † 12:30: Eks 19:9;

Jon 11:42 ‡ 12:31: Nat əpnəpīn māmə nīmīsən rəha Iesu təmol māmə okəm-naka Setan təmol win, məto nīpahrienən māmə in təsol winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9.

rəha nətueintən u. § 32 Nian katiləs-ipər io ilis, * kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† 33 E nəghatən u, in tīnuhapik e nimisən rəhan.‡

34 Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “Itimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa tuwa, in otətatig lilin əm, matuwīn namnun tīkə. § ? Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

35 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəhag-əhagən u, tətətig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmə kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in təruru ikin in tatuwīn ikin. 36 Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwīn matəhluaig. 37 Nat

§ 12:31: Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12

* 12:32: E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tepət. Kən in nipətin kəiu. Nian tatan “katiləs-ipər io ilis,” nipətin kit in tatəghat-in nimisən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nipətin kit mīn, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwīrən asol ne nepətan asol rəha Iesu. † 12:32: Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ 12:33:

Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § 12:34: Netəmim nikilat tatəht ves mīn əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat təsəhtən ves mīn itəm koatən məmə Kristo in otaupən mīmīs. * 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1

Tes 5:5

əpnəpɪn məmə in tɪnol rəkɪs nəmtətɪn tɛpət e nɪɡənəmɪtɪ nɛtəm Isrɛl, məto ɪlat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uɦɪn u Aɛsɛa, təmaupən matəɦat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəɦatən rəhan tuwa mol nɪpəɦrɪɛnən lan. In təmən məmə,

“?Iərəmərə, pah otahatətə e nəɦatən rəhatɪmat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəmərə otol əp kəm pah nahɪn ɪtəm təsanən pɪk o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ɪlat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmɛn-pən əm məmə Aɛsɛa təmən-iarəp mɪn aupən məmə,

⁴⁰ “In təmol ɪlat məmə nɪɡənəmɪtɪlat otəpɪs.

Okəmə təsəpɪsən, kən ɪlat okotəplan nat kən motɪtun.

Kən in tɪnahtosɪɡ-in rəkɪs nɪkɪlat.

Okəmə təsolən, kən ɪlat okotenatɪɡ kən motɪtun nəuhlɪnən nətəlɪɡən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mɪn.”‡

⁴¹ Ien rəha Uɦɪn, Aɛsɛa u aupən, təmən nulan məto-inun in təməplan nɛpətən əɦag-əɦag rəha Iɛsu, kən tol nəɦlan, in tatəɦat-in.§

⁴² Kən məto, nɛtəm-iasol mɪn tɛpət məsɪn, ɪlat mɪn kəmotahatətə e Iɛsu. Məto ɪlat koatəɪn nən-iarəpən məmə ɪlat kəmotahatətə lan, məto-inun koatəɪn Farɪsɪ mɪn məmə okotahl-iarəp ɪlat e nɪmə rəha nuəfɪmɪnən, ⁴³ məto-inu nɛtəm ɪasol mɪn u, ɪlat kotolkeɪke pɪk məmə nɛtəmɪm okotənwiwi ɪlat, taprəkɪs-in məmə Uɦɪn nɪkɪn otəɪn olat.

† 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10 § 12:41: Aes 6:1-4

Nəghatən rəha Iesu tītun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəmäh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pisin əm lak, məto tətahatətə min e Uhgın itəm təmahl-ipa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan min Uhgın u təmahl-ipa io.*

⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpinən, məto-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpinən rəha netəmim. Məto emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Məto etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Namnun Nian, nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpinən rəhan.§ ⁴⁹ Tol nəhlan məto-inu nəghatən min u, sənəmə rəhak pisin əm, məto Tata Uhgın u təmahl-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwın mən nəhlan, kən mol nəhlan.*

⁵⁰ Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən min u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgın təmən-ipa kən mägəhun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

* **12:45:** Jon 14:8-9 † **12:46:** Jon 1:4 ‡ **12:47:** Jon 3:17
 § **12:48:** Jon 5:45 * **12:49:** Jon 14:31

¹ Tinuwa matoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tinitun məmə rəhan nian tinuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwın mehm Tata Uhgın.* Nian rafin in təmatolkeike pık rəhan netəmim u kotatig e nətueintən, kən mato roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim min kəmoatagwən, kən Setan tinatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuwın e nelmi tikimır min rəhan. ³ Iesu təmitun məmə Tata Uhgın təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən tinitun min məmə in təmisi-pən o Uhgın, kən in otəpanitəlig-pən min o Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawıl kit. ⁵ Kən mıləs pesin kit, mətəu-pən nəhau lan, kən əmun mətəoun mətəu nelki rəhan min netəmim, kən mətəfəl e tawıl, tawıl u itəm in tatəut-in.

⁶ Təmol mihin, muwın e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, təhrol? Təsəwırən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru nıpəti nat u io iatol, məto uarisig un, onəpanitun nıpətin.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsəwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təməni-ipən kəm in məmə, “!İərəmərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, məto onakau min nelmək ne rəhk-kapə!”

* 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “!Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tinaruən rəkis, tinaħmen. Təwir əm māmə okəsau minən nipətin; məto io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat ninotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin agin-əh.”[†] ¹¹ Iesu tinitun rəkis māmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr min. Tol nəhlan, kən in tən māmə, “Sənəmə itəmat rafin agin-əh.”

¹² Nian Iesu tinau rəkis nelki rəhan netəmin min, kən muwīn min e rəhan napən, kən muwīn min məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətapəh olat māmə, “?Itəmat nəkotitun nipəti nat u emol roiu agin etəmat? ¹³ Itəmat nakotaun-in io māmə İəgətun ne İərəməərə, kən tətətip əm nulan, məto-inun nipahrienən māmə io u, rəhatəmat İəgətun ne rəhatəmat İərəməərə.

¹⁴ “Məto-inu io, io u rəhatəmat İərəməərə ne io İəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat min, onəkotau nelkitəmat min. ¹⁵ Io emol məgətun itəmat lan, māmə itəmat onəkotol nolən kitiaħ əm, māmə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat māmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm titahləpis.* ¹⁷ Roiu əh, itəmat nəkotitun wīr natimnat min u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwīrən o Uħgin.[†]

¹⁸ “Io esənən itəmat rafin.[‡] Io ekītun wīr itəmat min un itəm io emitəpun itəmat. [§] Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uħgin, otəkəike muwa mol

[†] **13:10:** Jon 13:18 **§ 13:14:** 1 Pita 5:5 * **13:16:** Luk 6:40

[†] **13:17:** Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 [†] **13:18:** Jon 13:10

§ 13:18: Jon 15:16

nīpahrienən lan. Nəghatən u tatən məmə, ‘Etənim u, aupən itımlau ematuagwən kələh e plet kitıəh, məto roiu, in tınəuhlin rəhan nətəligən, minatol noa kəm io.’* 19 Io iatən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat u-roiu, nian okəsölən əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, məmə Io u inu.† 20 Nīpahrienən agın u iatən-ipınə kəm itəmat məmə, etənim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nıkin tagien ron, tahmen-pən əm məmə in tatos mın io, kən nıkin tagien ron io. Kənu etənim itəm tatos wır io, kən nıkin tagien ron io, tahmen-pən əm məmə in tatos wır mın rəhak Tata, kən nıkin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tıkimır mın

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

21 Nian Iesu tınən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nıkin təməfigəm pık, kən in təmə, “Nīpahrienən agın u iatən-ipınə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tıkimır mın rəhak.”

22 Kən rəhan netənim mın kəmotətag-pən motəplan ilat mın. Nikilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah. 23 Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pık,§ in tatəməhl* iuəhkır əm o Iesu.

24 Kən Saimon Pita, in təmasgəwın-pən anion kəm

* 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etənim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpıl iuəhkır o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pık, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəməhl nəhlan moatagwən.

in mēmā, “Ətapəh-tu ron, mēmā etəmim pah əh in tatən.”

²⁵ Kən suah əh tāmīau-iəu muwa iuəhkīr o Iesu, kən mətapəh ron mēmā, “?Iərəməərə, pah un nakatən?” ²⁶ Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pīret məsin, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pīret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. ²⁷ Kən Jutas təmos pīret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in mēmā, “Nat u nakəmə nakol, uwīn uəhai əm mol.”†† ²⁸ Netəmim mīn un rəha Iesu itəm kotəməhl tītəlau e tepīl moatəgwən, ilat kəsotītunən mēmā Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu kətim rəha mənī rəhalat, kən ilat neen nīkilat təht mēmā Iesu təmən-ipən kəm in mēmā otuwīn mos-nəmtīn nagwənən neen nīgilat o lafet, o okəm-naka tatuwīn otos-ipən mənī neen kəm ian-rat mīn.§ ³⁰ Kən nian Jutas təmos rəkis pīret u, təmətul mīet uəhai əm. Kən tīnapīnəp rəkis.*

Iesu təmən nəghatən wi kit mēmā okotol

³¹ Nian Jutas tīnīet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgīn tīnatīləs-ipər nərgi Nəti Etəmim,† kən Nəti Etəmim tīnatīləs-ipər nərgi Uhgīn. ³² Məto nian Nəti Etəmim tīnol əp rəkis nepətən rəha Uhgīn, kən Uhgīn atīp əm in otol əp mīn nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm.‡

† **13:27:** Luk 22:3 ‡ **13:27:** Setan: Əplan e tiksonari. § **13:29:** Jon 12:5-6 * **13:30:** Luk 22:53 † **13:31:** Jon 12:23 ‡ **13:32:** Jon 17:1-5

³³ “Nenätik min, okol esatigən tuwəh kitat min itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, mətə io iakatən min əm nəghatən kitiah əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol min rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, ‘İkin əh ekatuwin ikin, itəmat nəkotəruru nuwinən ikin.’”

³⁴ “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.† Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiah əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.‡ ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat min, kən netəmin rafin okotitun məmə itəmat rəhak min netəmin.”

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “? İərəmərə, ik onəkuwin hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “İkin əh io ekatuwin ikin, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, mətə uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “? İərəmərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm məmə ekimis ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “? Ik nakəmə nīkim tagien əm məmə onakimis ron io? Nīpahrienən aɡin u iatən kəm ik məmə, mənig otəsimnənən əh, kən ik onakən mau kīsil məmə nəkəruru io.”†

§ 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11

† 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2;

1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 * 13:36: Jon 14:2

† 13:38: Jon 18:27

14

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgın

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgın,* kən motahatətə min lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tepət əh-ikin. Nəghatən u in nıpahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kən məto-inu ekuwin mol apen-pena otəmat, kən io oepanıtəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatatig kitat min io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikin-u itəm io min iakətatig ikin.§ ⁴ İkin əh iakatuwin ikin, itəmat nınotitun rəkis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwin ikin. ? Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwin ikin əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron.† Kən io un, nəukəti nıpahrienən,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən.§ Etənim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwin.* ⁷ Okəmə nəmotitun io, kən nəmotitun min rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətoun roi, nınotitun rəkis in, kən minotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, awi əgətu-tu Tata Uhgın kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

* **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16 ‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ **14:6:** Jon 1:14 § **14:6:** Jon 1:4 * **14:6:** Wək 4:12 † **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ **14:8:** Eks 33:18

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətatig təfəməh kitat min itəmat. Məto ik nəkəruru əh io. Etəmin itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgin. § ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgin kəm itimat’?”* ¹⁰ ? Ik nəsahtətəən məmə iakatig e Tata Uhgin, kənu Tata Uhgin tətətig lak?† Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgin u, nian rafin, tətətig lak, inun in tatol rəhan min u wək. ¹¹ Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətatig e Tata Uhgin, kənu Tata Uhgin tətətig lak. Məto okəmə kəpə, təwir məmə nakotahatətə lak o nəfigəməən rəha nəmtətin min itəm emətol.‡ ¹² Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmin itəm tətəhatətə lak, in otol nolən wək min un itəm io emətol. § Əwəh, in otol nolən wək tər təhmīn min taprəkis-in wək min un itəm io emol, məto-inun io oekatuwin o Tata Uhgin. ¹³ Io Nətin, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnapin okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol,* məmə wək u rəha Nətin otıləs-ipər nərgi Tata Uhgin. ¹⁴ Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təməən məmə Narmin Rəha Uhgin otuwa

¹⁵ Kən Iesu təməghat əh matuwin, matən məmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.† ¹⁶ Kən io, oekeasiə

§ **14:9:** Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * **14:9:** Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † **14:10:** Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ **14:11:** Jon 5:36; 10:38 § **14:12:** Luk 10:17 * **14:13:** Mat 7:7 † **14:15:** Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6

o Tata Uhgin mēmā in otahl-ipa Iasitu[†] kit mīn otēmat. Kēn in otētatiḡ līlīn itēmat mīn. ¹⁷ Suah un inun, in Narmīn rēha Nīpahrienēn. § Netāmim rēha nātueintēn u, okol kēsotosēn in e nīkilat,* mēto-inu ilat kēsotēplanēn in, motēruru in. Mēto itēmat, nēkotitun in, mēto-inun in tētatiḡ itēmat mīn. Kēn in otēpanatiḡ e nīkitēmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etēmat, okol esapēsēn itēmat nēkotatiḡ pīsīn əm, tahmēn e suakēlh. Io epanītēliḡ-pa mīn otēmat. ¹⁹ Otəsuwēhēn, netāmim rēha nātueintēn u ilat okēsotēplanēn io. Mēto itēmat onēpanotēplan io.[†] Kēn mēto-inun io epanēmegēh, itēmat mīn onēpanotēmegēh.[‡] ²⁰ O nian rēha natimnat mīn u, kēn itēmat onēkotitun mēmā iakētatiḡ e rēhak Tata. § Kēn itēmat nēkotatiḡ lak, kēnu io ekētatiḡ etēmat.

²¹ “Etāmim itēm tēmos wīr nēghatēn rēhak, kēn matol, etāmim u inun in tolkeike io. Kēn etāmim itēm tolkeike io, rēhak Tata in otolkeike mīn in.* Kēn io mīn oekolkeike in. Kēn io oekol əp io kēm in, mēmā in otitun əsas io.”

²² Kēn Jutas u, (sənēmā Jutas Iskariot, mēto iahunin kit), in tēmētapēh ron mēmā, “?Iērēmārē, ik onakahrol nulan kēn mol əp ik kēm itēmat əm, mēto onəsol əpən ik kēm netāmim rēha nātueintēn?”[†]

²³ Mēto Iesu tēn-ipēn kēm in mēmā, “Etāmim itēm tolkeike io, in otatol nēwiak, kēnu rēhak Tata

[†] **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7 § **14:17:** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * **14:17:** 1 Korin 2:14 † **14:19:** Jon 16:16 ‡ **14:19:** Jon 6:57 § **14:20:** Jon 10:38; 17:21 * **14:21:** Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † **14:22:** Wək 10:41

in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.† 24 Etənim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Məto emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.§

25 “Io iatən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat nian etatig əh kitat min itəmat. 26 Məto Narmin Rəha Uhgın u, in lasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat min rafin. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat min u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

27 “Roiu əh tınuəkır məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətətig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahməən kən məsotəginən. 28 Itəmat ninəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanıtəlig-pa min otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otəgien əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. 29 Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kinotuwa moatol nıpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. 30 Roiu əh, okol esəghatən təfəməh min kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəməərə rəha nətueintən u,†

† 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon

15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 † 14:30: Jon 12:31

in tīnatuwa. In tāsosən nāsānənən māmə otol win lak. ³¹ Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgīn māmə netəmim rəha nətueintən okotitun māmə io ekolkeike in.Š

“Itəla, pəs kotətul motagim ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən māmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u.† ² Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatəte rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatoe, in tətəfəl wir ilat,‡ māmə ilat okotoe-in noalat tepət.Š ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətin. E nolən kitiah əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsoe-inən noan okəmə nəsoṭəper-ipamən lak.‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otoe-in noan tepət. Məto itəmat u, okəmə nəsoṭəper-ipamən lak, okol nəsoṭolən nat kit.Š ⁶ Okəmə etəmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig

Š 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7

‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9;

Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56

‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13

kit, itəm kīnəra kin kən tīnapə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmīkən kəra kin-pən e nigəm, kuwaan ətip.* ⁷ Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgin otol kəm ik.† ⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otoi-in noan tepət,‡ nat əh in tatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak min netəmin.§

⁹ “Tata Uhgin in tolkeike pīk io. E nolən kitəh əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhgin, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. ¹¹ Io ematən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nīkik tətəgien. Kənu nikitəmat otəgien otəgien mərioah.† ¹² Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡ ¹³ Suah kit tīkə itəm tolkeike pīk in kit taprəkis-in etəmin un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in min neen.§ ¹⁴ Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat min u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io min neen. ¹⁵ Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-

* 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23

§ 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4

‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16

iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io mīn neen, məto-inun natimnat mīn rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.*

¹⁶ Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwīn motol wək, kən wək rəhatəmat otoe-in noan.‡ Kən noan un, in otətatig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat mīn kəm Tata Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.

¹⁷ Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mīn.”§

Netənim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netənim rəha Iesu

¹⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netənim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau mihīn io.*

¹⁹ Okəmə itəmat netənim rəha nətueintən u, kən netənim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netənim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netənim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.†

²⁰ Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət aɡīn ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiah əm etəmat.§ Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat

* 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5

§ 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19:

Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12

nəghatən. Məto ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən min. ²¹ Ilat okotol natimnat min nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak min netənim.* Ilat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgin itəm təmahli-ipa io.†

²² “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat min. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.‡§ ²³ Etənim itəm tetəhau io, in tetəhau min rəhak Tata. ²⁴ Emuwa mol wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pisin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, məto koatetəhau io, kən tol nəhlan məmə koatetəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.* ²⁵ Məto natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotəte rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotetəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.’†

²⁶ “Məto nian İasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgin.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. ²⁷ Kənu

* **15:21:** Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † **15:21:** Jon 16:1-3 ‡ **15:22:** Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § **15:22:** İesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e təfagə rat. Məto netənim rəha nətueintən kotetəhau məmə İesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhag-əhagən (3:19-21; 9:39-41). * **15:24:** Jon 5:36; Mat 11:20-24 † **15:25:** Sam 35:19; 69:4 ‡ **15:26:** Jon 14:26

itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io, § mətə-inu itəmat noatatig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətəarus-pa u-roiu.

16

¹ “Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuiəuən. ² Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat; * kən nīpahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nīkilat təht məmə ilat koatol wək wīr kit rəha Uhgin.† ³ Ilat okotol natimnat min u, mətə-inun ilat kotəruru Tata Uhgin, kən motəruru min io.‡ ⁴ Məto io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nīkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmin Rəha Uhgin otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwīn, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, mətə-inu emətatig kitat min itəmat. ⁵ Məto roiu ekītəlig-pən min o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, mətə itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, “? Ik onəkuwīn hiə?” ⁶ Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nīkitəmat təmahmə. ⁷ Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwīr pik otəmat məmə io ekagim tənin itəmat. Mətə-inu okəmə esagim təninən itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagim, muwīn, kən io ekahl-ipa

§ 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16

in tuwa mətatig otəmat.* ⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgəṭun netəṃim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgin, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəṃim. ⁹ Narmin u otəgəṭun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† mətə-inu kəsotahatətəən lak. ¹⁰ Narmin u otəgəṭun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgin,‡ mətə-inu io ekitəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io. ¹¹ Narmin u otəgəṭun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəṃim, mətə-inu Uhgin in tinakil rəkis iərəmə rəha nətueintən u, Setan.§

¹² “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Mətə roiu əh, okol nəšotos rafinən ilat. Ilat kotiəkis pik əh otəmat.* ¹³ Mətə nian Narmin rəha Nipahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgin. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otiləs-ipər io. ¹⁵ Natimnat min rafin rəha Tata Uhgin, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmin u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipətin kəm itəmat.”

* **16:7:** Jon 7:39 † **16:9:** Jon 15:22 ‡ **16:10:** Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18

§ **16:11:** Jon 12:31 * **16:12:** Mak 4:33 † **16:13:** Jon 14:17

‡ **16:15:** Jon 17:10

Otəsuwəhən okotəplan min Iesu

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.”§

¹⁷ Kən netənim min neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat min məmə, “?Nəghatən u, nīpətin naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuwin o Tata Uhgīn.’ ¹⁸ ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nīpətin naka? Kitat kotəruru nəghatən min əh in tatən.”

¹⁹ Kən Iesu tinitun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan min io.’ ?Kən roiu nakotətapəh otəmat min o nīpəti nəghatən u?

²⁰ Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nikitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pīk,* məto nətueintən, nīkin otagien. Itəmat onəkotəto tərət pīk agin, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagienən.† ²¹ Nian okəmə tinuəhkīr məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, məto-inun tinol nian rəhan məmə otəto nahməən e nīpətin. Məto uarisig, okəmə nətin tinaiir rəkis, kən in nīkin təsəht minən nahməən əh. In nīkin tətagien pīk məto-inu nətin tinaiir-pa e nətueintən. ²² E nolən kitieh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan min itəmat. Kənu nikitəmat otagien otagien, okol etənim kit təsol

§ 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20

minən itəmat nikitəmat tahnə min. ²³ O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat kit ron io. Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.[†] ²⁴ Mətoaruspa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nikitəmat otagien otagien mərioah.”§

Iesu tinol win rəkis e natimnat min rəha nətueintən

²⁵ Kən Iesu tatəghat əh matuwın matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat min u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikin tatuwa, itəm io ekəsueh minən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotitun wir in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron† ²⁷ məto-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. ²⁸ Io emisi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitəlig-pən min o Tata Uhgın.”

† **16:23:** Mat 7:7 § **16:24:** Jon 15:7-8 * **16:25:** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † **16:26:** Kitat kotitun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahnən əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitəh əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Uhgın.

29 Kən netəmim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itimat. 30 Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpənən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

31 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “? Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?†
32 Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tiniet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm. § Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min.* 33 Io enəmən-iarəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul maha-maha, § məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

1 Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən mətəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min

† 16:31: Jon 4:23 § 16:32: Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27

* 16:32: Jon 8:29 † 16:33: Jon 14:27 ‡ 16:33: Jon 15:18-21

§ 16:33: Mak 13:9 * 16:33: Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7

otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² mətə-inu ik nəmos-ipən nəsənənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməə e netəmim rafin,† kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgin pahrien,§ kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tinol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətatig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh.§

Iesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, mətə roiu ik nəmələhəupən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. ⁸ İlat kotitun natimnat min u, mətə-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nıkilat. Kən ilat motitun məmə

* **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:** Jon 17:25,26

* **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 ‡ **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18

nīpahrienən aḡin māmə io emisi-pīnə ron ik, kən moatahatətə lak māmə ik nāmahl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmin rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, mətə-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm min u, ik nəmol ilat māmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Mətə netəm min u, ilat okotatig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip aḡin. Awi, nakaskəlīm netəm min u kotatig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, māmə ilat okotatig kitiah əm, tahmen māmə inu, kilau min ik kitiah.‡ ¹² Nian io emətatig itimat min ilat, kən ematīpal wir§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiah əm u itəm təməluə, inun itəm Uḡin otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, māmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uḡin otuwa mol nīpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, mətə iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, māmə ilat min, nīkilat otagien otagien, tahmen əm māmə io nīkik tətagian. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmin rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ mətə-inun

† **17:10:** Jon 16:15 ‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30

§ **17:12:** “Ematīpal wir,” nīpətin u, ematehm wir māmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:**

Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ **17:14:** Jon 8:23; 15:19

ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən, § tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakah-tosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakıpal wır* olat. † ¹⁶ Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlən, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nıpahrienən rafın. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham mo-tasim motətuatıp. ‡ ¹⁸ Ik nəmahl-ipa io, ekuwa e nətueintən u, § kən e nolən kitıəh əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwın e nətueintən.* ¹⁹ Kən io iatos-ipınə atıp io məmə iakatasim o nolən nalpəkauən rəham, † məmə ekasitu e netəm min u, məmə ilat min okotasim motətuatıp, kən ilat netəmim pahrien rəham. ‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰ “Io esəfakən əm o netəm min u, məto iatəfak min o netəm min u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. ²¹ Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafın okotuwa kitıəh əm, tahmen-pən əm məmə inun kilau kitıəh əm, kən iakətatig-pınə lam, kən ik nəkətatig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitıəh əm kitat min ik, məmə netəmim

§ **17:14:** 1 Pita 2:11 * **17:15:** “Onakıpal wır,” nıpətin u, otehm wır məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. † **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ **17:17:** Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § **17:18:** Jon 3:17 * **17:18:** Jon 20:21; Mat 28:18-20 † **17:19:** Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ **17:19:** Hip 10:10

rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io. § 22 Ik nīnəmos-ipa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiah əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiah. † 23 Iakətatig e nīkilat, kən ik nəkətatig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiah əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəmahl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netənim† tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io min ekuwin ikin, § məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aupən agin nian nətueintən u təmatikə əh. †

25 “Tata, ik nəkətuatip agin. † Netənim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik, § məto io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wir ik,* kənu io, oiakatəkəike ma-

§ 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20

‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26 * 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitə (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netənim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgīn, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig.

† 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137;

Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6

tol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wir nikilat,† kən məmə io atip oiaəkətatiɡ e nikilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

*Tikimır mın rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;
Luk 21:47-53)*

¹ Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimin-pən entənipən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwinu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netənim mın kəmotuwın e niki nig mın əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimır mın, in tinitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan mın netənim ilat koatuəfimin ilat mın ikin.* ³ Kən pris asol mın ne Farisi mın kəmotahl-ipən mopael mın itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mın əh ilat mopael mın neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. Ilat koatənik noanisə, ne lait mın, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴ Iesu tinəmitun rəkis məmə natimnat mın u, in otuwa tol nulan, məto in təmaliwək muwın olat, kən mətapəh olat məmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

† **17:26:** E ves u, nipətin kəiu. Kitiaə, Iesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan mın netənim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak mın məmə rəhan netənim mın okotolkeike ilat mın tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu. ‡ **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5 * **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16

⁵ Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”[†] § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat min.) ⁶ Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nīsip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh min olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’[†] ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmin min u, koatuwin latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mītun

[†] **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12

māmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgín in tamos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

Ilət kəmotiləs Iesu motuwín tətul aupən e niganəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54)

¹² Kən mopael mín rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mín rəha netəm Isrel, kəmotaskəlím Iesu, kən motəlis ətain nelмін.
¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwín tətul e niganəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agín e nup əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel māmə təwír pík māmə etənim kitiah əm otimis o netənim, taprəkis-in māmə netənim rafín okotimis.§

* **18:11:** Nian Iesu tāmə, “Ik onəkəike mitun māmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən māmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaa nəghatən, nipətin u, māmə Iesu tategəhan-in māmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgín otol nalpínən kəm in o nolən rat mín rəha netənim rafín. † **18:11:** Mat 20:22 ‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agín mín kotətul mətəarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təməte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol māmə etəm tatol pris asol agín, okəike katiləs-ipər nitain, māmə suah kit in otəsəramərən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmos-ipər Anas māmə in otuwa pris asol agín, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iahau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs māmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nəramərən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh māmə in pris asol agín. § **18:14:** Jon 11:49-51

*Pita təmən məmə in
təruru Iesu*

*(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;
Luk 22:55-57)*

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mīn rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mīn rəha Iesu, pris asol agin in titun wır. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. ¹⁶ Məto Pita in təmatətul əm e ket. Kən etəmim kit mīn u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wır, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mīn rəha pris asol agin, ne mopael mīn, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mīn, in təmuwin motətul, moatəto nigəm.

*Pris asol agin təməghat
kəm Iesu*

*(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Luk 22:66-71)*

¹⁹ Kən pris asol agin tatətapəh-in natimnat mīn o Iesu. Tatətapəh o netəmim mīn rəhan ne nəghatən mīn rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

* **18:19:** Nat ənapin məmə Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətan rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u təməghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Io ematən rəhak nəghatən mīn e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mīn rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, itəm netəm Isrel koatəpələh ikīn nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən mīn. ²¹ ?Təhrol nakətapəh-in nulan kəm io? Təwīr mə nakuwīn mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mīn. Təwīr nakuwīn mətəpəh o nəghatən mīn un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wīr natimnat mīn u itəm ematən.”

²² Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikīn, təmem nikapīn, kən māmə, “?Nakatən nulan e pris asol aɡīn o naka?”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwīr māmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən mīn kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwīn o pris asol aɡīn u Kaeafas. Kən tatəmīk mətmətiɡ əm nol itəm kəməlis lan.

*Pita tīnən mīn māmə
tərru Iesu*

*(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;
Luk 22:58-62)*

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nīgəm. Kən koatətapəh ron māmə, “?Ei, ik mīn un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol aɡīn, in noanol kit rəha suah u Pita təmətatip matəlɡīn

aupən, in təmən məmә, “?Nikik təht məmә eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwinuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmә, “Kəpә. Sənәmә io.”

Kən roiu agin-əh min, mənig kit timnən.†

*Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat
(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Luk 23:1-5)*

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwın e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwınən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmә okotuwın imә, kən ilat koatən məmә ilat kotamkimik e niganəmti Uhgin, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in təmiet e rəhan nimә, muwa ihluә mə otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmә, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Okəmә suah u in təsətgəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmә, “Təwir məmә itəmat onəkotiləs in motuwın, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmә, “Məto netəm Rom әm ilat kotegəhan-in məmә kitun nohamnuən etənim.” ³² Iesu təmatən aupən

† 18:27: Jon 13:38 ‡ 18:28: Jon 11:55

māmə in otimis nəhlan,§ kən natimnat min u kəmol māmə nəghatən min u rəhan okotuwa motol nīpahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwīn min imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in nīganəmtin, kən tətəpəh ron māmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “?Ik atip əm nakatəpəh nulan, o ik nakatəpəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən māmə, “?Təhrol? ?Ik nīkim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm ne pris asol min rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig min rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim min okotəməu, motoh netəm min un itəm kətolkeike māmə okotos-ipən io e nelmə netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron māmə, “? Məto nīpahrienən māmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən māmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, māmə ekatətul-arəp matən-iarəp nīpahrienən.‡ Kən etəmim itəm nīkin tagien māmə otətəu-pən nīpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

§ **18:32:** Iesu təmən māmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koato-hamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən māmə netəm Isrel, ilat kətol mihin.

* **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3 † **18:36:** Luk 17:21; Jon 6:51

‡ **18:37:** Jon 3:32 § **18:37:** Jon 8:47

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nīpahrienən?”

Pailat təmakil məmə İesu in təike mīmīs
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;
Luk 23:13-25)

Kən Pailat təmīet mīn muwīn mehm netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “İo esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təməəkīn lou.* ³⁹ Meto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafīn iatīkīs suah kit mahl-iarəpən e kala-pus. ?Kən təhrol? ?İtəmat nakotolkeike məmə io ekegəhan-in kən mīkīs kīg rəha netəm Isrel?”

⁴⁰ Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! ! İtīmat ekotapəs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in təmatəluagin matohamnu itəm məmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

¹ Kən Pailat təmos-ipən İesu e nelmi rəhan mopael mīn, kən ilat kəmotalis-alis.* ² Kən kəmotəmīk nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kīg, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwīn-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəguī-naris lan, tahmen e kot rəha kīg. ³ Kən ilat motuwa ron, moatol mīləh lan, kən moatən məmə, “İk u inu, kīg rəha netəm Isrel. İtīmat ekotos-ipən nīsīaiiən kəm ik.” Kən ilat moatem-pən əm nīkapīn.

⁴ Kən Pailat tiet mīn muwīn ihluə, kən matən-ipən kəm netəmīm məmə, “Ei, netəmīm. İo ekahl-iarəp mīn suah u tuwa ihluə, məmə itəmat

* 18:38: Luk 23:4 † 18:40: Wək 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5

onəkotəplan-tu māmə io esehmən nolən rat lan ne.”⁵ Kən Iesu tāmiet min muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kən matuwīn e kot əfəməh tol nəgui-naris, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tən-ipən kəm ilat māmə, “!Netənim! ! Otəplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Məto nian pris asol min ne mopael min itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəməh moatən māmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau! !Okəht-ipən e nig kəməluau!”†

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat māmə, “Itəla, itəmat pisin əm, otiləs motuwīn, motəht-ipən in e nig kəməluau. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

⁷ Məto ilat kotəmə, “Rəhatimat kit əh-ikin lou tatən māmə in otəkəike mimis, məto-inu in tatən māmə in Nəti Uhgīn.”‡ ⁸ Kən nian Pailat təməto nəghatən u, in təməgin pik təhmīn min. ⁹ Kən in təmatig muwīn min imə, mətapəh o Iesu māmə, “? Ik etəm hiə?”§

Məto Iesu təsuhəlpinən rəhan nəghatən. ¹⁰ Kən Pailat tən-ipən kəm in māmə, “? Təhrol nəsen-ipamən kəm io? ? Ik nəsitunən māmə io iatos nəsanənən māmə ekahl-iarəp ik, kən matos min nəsanənən māmə okəht-ipən ik e nig kəməluau?”

† 19:6: Wək 3:13 ‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § 19:9: Pailat təmətapəh nəhlan o nitunən māmə okəmə naka Iesu in uhgīn əkəku kit, o okəm-naka nikin tatəht māmə Iesu in etəm e nəptən pisin kit kən etəm pisin kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpin rəkis rəhan nəghatən, məto Pailat təməsənən niphərienən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7).

¹¹ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Okāmə Uhgin tāməsolən nat u, okol ik onəsos agin-əhən nəsanənən māmə onakakil io.* Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm təmos-ipinə io e nelməm, in tərət maprəkis-in rəham.”†

¹² Kən tətouun e nian əh, Pailat təmolkeike māmə otikis Iesu. Məto netəm-iasol min rəha netəm Isrel koatagət əfəməh moatən māmə, “Okāmə nakikis suah u mahl-iarəp, kən ik sənəmə etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən māmə in kig, in tikimər rəha Sisa.”

¹³ Kən nian Pailat təməto nəghatən u, kən təmit Iesu muwa min ihluə. Kən in təmuwin e ikin kit, nərgin un, Lou Kəpiel Epin-Epin, e nəghatən Isrel, in Kapata,‡ kən matəpələh-pər jea rəha nakilən.

¹⁴ Tīnuəkīr mītgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel māmə, “! Ei netəm min əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”§

¹⁵ Məto ilat kəmotagət əfəməh, motən māmə, “! Ohamnu! !Ohamnu! !Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat māmə, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Məto pris asol min kotəmə, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶ Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwin e nelmilat, māmə mopael min rəha Rom okotuwin motəht-ipən e nig kəməluau.

* **19:11:** Rom 13:1 † **19:11:** Jon 18:30; Wək 3:13 ‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kəməlin kəpiel itəm tepin-epin min ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəməhləkin. § **19:14:** Jon 19:19,21-22

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luk 23:26-43)

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwīn. ¹⁷ In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwīn ikin kit min, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətin u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən min etənim kəiu, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol, kən Iesu in tatəkul ilugin elau.

¹⁹ Kən Pailat təmə n kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.† ²⁰ Kən netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, məto-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iuəhkīr əm o taon.‡ Kən nəghatən u, kəməte rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris. ²¹ Kən pris asol min rəha netəm Isrel, kəmotuwīn motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsəteən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwīr mə onakəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’ ”§

²² Məto Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kən nian mopael min kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, məto-inun mopael min ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etənim itəm in təmol niməhan, in təmisilpin-ilpinən niməhan lan, in təmol apiəpiə əm niməhan əh.

* **19:17:** Luk 14:27 † **19:19:** Jon 19:14,21 ‡ **19:20:** Hip 13:12

§ **19:21:** Jon 19:14

24 Kən mopael mīn u kīnotən-ən kəm ilat mīn māmā, “Ei, tāsəwīrən māmā okotearəsin nat u. Təwīr māmā okotatipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmīet māmā otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgin tuwa mol nīpahrienən, u təmən māmā, “İlat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. İlat kəmotoor elat mīn. Kən ilat kəmotatipin tais māmā otəgətun māmā pah otos natimnat mīn əh.”* Kən tol nəhlan, mopael mīn kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

25 Kən iuəhkīr əm o nig kəməluau rəha Iesu, nīpitan kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit mīn, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit mīn Meri pətan Maktala.‡

26 Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nīkalın, kən tən-ipən kəm rəhan mama māmā, “!Pətan, nətim un!”

27 Kən mən-ipən kəm suah u māmā, “İk rəham u mama.” Kən tətəuoun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikin, kən in təmatehm wīr in, təhmen e rəhan mama ətuatip.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;
Luk 23:44-49)

28 Kən uarisig lan, Iesu təmitun māmā wək mīn itəm in təmuwa māmā otol, tinol namnun rəkis.*

* 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37 ‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26: Jon tatən atip əm in māmā, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * 19:28: Jon 17:4

Kən o nolən nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaoa.”†

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikın tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagın. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmı nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwin iuəhkir o nohli İesu, məmə otırım. ³⁰ Kən nian in təmənım wain u məsin, kən məmə, “!Natımnat rafın tınol namnun!”‡

Kən təmətag-iəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mımıs.

Suah kit tamaru nıkalı İesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenən, məto-inu okən lawıgın un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm İsrəl kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motətapəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan min netəmim, kotuwın, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalımıs uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkıs nıpətiləhal. ³² Kən mopael min kəmotaupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal İesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o İesu, motəplan məmə in tınımıs rəkıs. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit tamaru əm nıkalın e rəhan nıro,* kən roiu agın-əh, nita ne nəhau

† **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4

§ **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatıp e nian rəha lafet rəha Nuhəgo-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nīpətīn.†
 35 (Kən suah kit əh-ikin tatətul,‡ in təmehm
 natimnat min u e niganəmtin. Kən nəghatən
 min rəha suah u, in tətuatip, kən in titun məmə
 in tatən pahrien. Kən in tatən-iarəp məmə itəmat
 min onəkotitun motahatətə lan.) 36 Natimnat min
 u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha
 Uhgin tuwa mol nīpahrienən lan,§ u tatən məmə,
 “Okol nīkilikilin kit təsitəgītən.”* 37 Kən nəghatən
 kit min e Naoa Rəha Uhgin tatən məmə, “Ilat
 okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənīm Iesu

38 Kən uarisig e natimnat min u, etəm Aramatia
 kit, nərgin u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha
 Iesu, məto tatəhluaig-in nat u, məto-inun tatəgin
 netəm-iasol rəha netəm Isrel.‡ In təmuwīn məplan
 Pailat, kən tatəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-
 irəkis nīpəti Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in,
 kən in təmuwīn mīləs-irəkis. 39 Kən Nikotimas, u
 aupən in təmuwīn məplan Iesu lapin,§ in təmuwīn
 ilau Josep. In tatitōl kətim kit, təmərīoah e nat
 pien-pien min u mīr ne alos. Kətim u təfigəm
 tahmen e tate kilo.

† 19:34: 1 Jon 5:6-8 ‡ 19:35: Aposol Jon itəm təməte naoa u, in
 tatəghat-in atip əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § 19:36: Jon 19:

24,28,37 * 19:36: Iesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha
 Nuhagego-inən kən nitan otosmegəh netəmim rəha Uhgin. (Jon
 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətgəhlən nīkilkili
 nenəti sipsip min itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46;
 Nam 9:12), e nolən kitəh əm, nīkilkili Iesu kit, təməsitəgītən. Sam
 34:20. † 19:37: Sek 12:10; Nōl Əpən 1:7 ‡ 19:38: Jon 7:13

§ 19:39: Jon 3:1-2; 7:50

⁴⁰ Kæn ilau kāmialəs-irækis nīpəti Iesu, mualpin e nīməhan wīr kit, nārgin u linen. Kæn ilau kāmioalpən mir ne alos e nīməhan u, tahmen ətuatip əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihin nīpəti etəmim, moatitənim. ⁴¹ Kæn ikin əh kāməht-ipən Iesu ikin e nig kəməluau, kəmahwinu ikin, kæn e ikin əh, nīpəg kəpiel kit əh-ikin, itəm katitənim itəm ikin. Kæn ikin əh, kəsitənim-pənən əh suah kit ikin. ⁴² Kæn ilau kəmuələhəu-pən nīpəti Iesu e nīpəg kəpiel u, mətōinu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kæn nīpəg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuəhkir əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin aḡin, titapinəp-apinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nīpəg kəpiel, kæn məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nīpəg kəpiel lan, in kəmahwin rækis. ² Tol nəhlan, kæn in təmai u mītəlig muwin o Saimon Pita ne etəmim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pīk, kæn mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irækis nīpəti Iərəmərə əpəh e nīpəg kəpiel. Kæn ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nīpətin.”

³ Kæn Pita ne etəmim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nīpəg əh.

⁴ Kəmuai u əsanən mian, mətō suah u kit in təmai u maupən maprækis-in Pita, maupən muwin əpəh nīpəg u ikin. ⁵ Kæn in təməməhl-əməhl

* **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25

mətag-pən əpəh imə, kən məplan niməhan wir u linen tatəməhl, məto in təməsuwinən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmiet-arəpa min, kən megupən uəhai əm imə e nipəg kəpiel u, kən təməplan niməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan min niməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Niməhan u, in təsəməhl-pənən ilat niməhan min un neen, məto in kəmaiu-aiu wir kələhəu pisin. ⁸ Etənim u rəha Iesu itəm təmaupən, in min təmuwin imə e nipəg kəpiel, kən in təməplan natimnat min u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh min. ⁹ (Naoa Rəha Uhgin tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh min e nimisən, məto ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)†

*Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
(Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kən etənim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹ məto Meri in tatətul iuəhkir e nipəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nipəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. İlau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiah tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiah e nəme nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ? Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nipəti ləramərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, məto in

† 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

təruru māmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu tāmətapəh ron māmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Məto pətan u, nikin təht māmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwinuən, kən in tāmən-ipən kəm in māmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nāmīləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin mīləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən māmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətag-pən məplan, kən māmə, “!Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nipətin təmə, “Rəhak ləgətin.”)

¹⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm in māmə, “Saskəlīmən io, məto-inu io esuwīnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Məto ik, uwin, mehm piak min kən mən-ipən kəm ilat māmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgīn rəhak, kən in Uhgīn min rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netəmim min rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat māmə, “!Suah min əpə! !Io eməplan ləramərə!” Kən in tāmən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in tāmən-ipən kəm in.

Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotargəfimin ilat min əpəh e nimə kit, kən mo-tahtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat māmə, “Pəs nāməlinuən tətətig otəmat.”† ²⁰ Kən in təmurapik nelmin kən mol-pən nikalin kəm

† **20:19:** Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33

ilat, kən nīkilat təmagien pik məto-inu kinotəplan Iəramərə.Š

²¹ Kən Iesu tən-ipən min kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətatiḡ otəmat.* Tol mə rəhak Tata təmahl-ipa io,† e nolən kitiah əm io etahl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”† ²² Kən nian in tinən rəkis nəghatən u, kən in təmehag-pən elat, kən məmə, “Itəmat, otos Narmin Rəha Ughin.Š ²³ Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etənim, kən Ughin min in otafəl rəkis nolən rat rəhan. Məto okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etənim, kən Ughin otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmiet-arəpa olat. ²⁵ Kən in min neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat Iəramərə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekəplan nəme nil e nelmin mil, kənu ekek e noanelmik, kənu mea-pən e nəme niro e nīkalin, kənu panahatətə lan. Məto okəmə esəplanən, okol esahatətəən lan.”†

²⁶ Kən tinos wik kitiah rəkis, netənim min rəha Iesu koatəpələh min əpəh imə, e nimə kitiah əm, kən motahtosiḡ e toa, motol lok. Kən Tomas əh-ikin ilat min. Nat əpnapin kəmol lok e toa,

Š **20:20:** Jon 16:19-22 * **20:21:** Jon 20:19,26 † **20:21:** Jon 3:17 † **20:21:** Mat 28:19; Jon 17:18 Š **20:22:** Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * **20:23:** Mat 16:19; 18:18 † **20:25:** Mak 16:11

məto Iesu tatig muwa min mətul ilugin elat mən-
ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətatig otəmat.”†

27 Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu
nelmək. Wa mek e noanelmə. Kən mæg-ətuatip-
in nelməm kən mea-pən e nəme niro u e nikalik.
Səmik mətmətigən rəham nahatətəən rəun, məto ik
onəkəike mətahatətə lak.”§

28 Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Ik rəhak
Iəramərə, kən ik rəhak Uhgin.”*

29 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik
nəmahatətə lak, məto-inu nəməplan io.† Məto
netəm min un kəsotəplanən io, kən ilat kotahatətə
lak, ilat okotos nəwırən pahrien, nıkilat tagien
pahrien.”†

Naoa u, kəməte məmə netəmim okotahatətə e Iesu

30 Iesu təmol nəmtətin min tepət e nıganəmti
rəhan netəmim, itəm kəsəte rəkisən e naoa u.§

31 Məto kəməte nəghatən min u məmə itəmat
onəkotahatətə* məmə Iesu in Kristo itəm Uhgin
təmə. məmə otahl-ıpa, inu Nəti Uhgin. Kəməte
nəhlən, məmə itəmat onəkotos nəmegəhən e
nərgin, məto-inu itəmat noatahatətə lan.†

21

Iesu təmol əp in kəm rəhan netəmim ilat sepin

1 Uarisig e natimnat min u, Iesu təmol əp min in o
rəhan min netəmim,* əpəh e nıməkləkil e nıkalı lek

† 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol
Əpən 4:11 † 20:29: Jon 3:15 † 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30:
Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon
21:14; Jon 20:19,26

asol, katən mə Lek Kalili.[†] Kən təmol əp in nulan.
² E nian əh, netəmim mīn u rəha Iesu kəmotaliwək
 kitiah: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmə
 Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu
 Kena, ne nəti Sepeti mil,[‡] ne etəmim mil kəiu mīn
 rəha Iesu. ³ Saimon Pita tən-ipən olat məmə, “Io
 enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmə, “Itəla, pəs kitat rafin kotuwin.”
 Kən ilat rafin kəmotatite, motuwin e pot kit. Kən
 Pita təmapeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat
 kəmotuwin, motatipin net, motətoarus tian. Məto
 kəsotosən nəm kit ne. §

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto
 rəhan mīn netəmim, ilat kotəruru məmə Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmə, “!Nəman! ?Nəsotosən
 nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmə, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, otatipin-
 pən-tu net e matip ikin e nikali pot u, kən
 onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp
 net, əmun, mīnotəruru niuw-pərən, məto-inu net
 tinər mīnər mīnərīoah e nəm.[†]

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pīk, in tən-
 ipən kəm Pita məmə, “!Ei! !Iərəmərə ətuatip əh!”
 Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətəut uəhai
 əm, kən mətipən itəhəi, meai muwin ipar. ⁸ Kən
 netəmim mīn u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar

[†] **21:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə Lek Taepirias, in nərgi
 Lek Kalili kit mīn. [‡] **21:2:** Nəti Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne
 Jon. Jon u inu in təməte naoa u. § **21:3:** Luk 5:5 * **21:4:** Luk
 24:16; Jon 20:14 [†] **21:6:** Luk 5:4-7

e pot, moatiuw net apon tāmarioah e nām, mato-inu bot in iuəhkir əm məsin o niməkləkil, tah-men əm hanrit mita. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwīn ipar, motəplan nigəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahlīn tatuəp əh, kən nām neen əh-ikin, katuwan e nigəm, ne pīret əh-ikin. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Otəmik nām mīn un neen itəm nəmotos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwīn mīn e pot, kən mewkəkan net muwīn əpəh ipar. Net u tarioah e nām asol mīn, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kən nat əpnəpīn māmə net u tāmarioah pap e nām, mato in tāməsəhapən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Otuwa motagwən.” Kən ilat kit nīkin təsəhtən māmə otətapəh ron māmə, “?Ik pah un?” mato-inu ilat kinotitun əsas māmə in Iərəməərə. ¹³ Kən Iesu təmos pīret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mīn nām.

¹⁴ Kən inu, nian tatol kisil lan, itəm Iesu təmol əp in o rəhan mīn netənim uarisig e nian in təmimis, kən məmegəh mīn.†

Iesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kinotagwən rəkis, Iesu təmətapəh o Saimon Pita, māmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkis-in netəm mīn un?” Pita tən-ipən kəm in māmə, “Əwəh, Iərəməərə, ik nəkitun māmə io ekolkeike pīk ik.”§

Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Itəla, ik on-akatagwən rəhak nenəti sipsip mīn.”

¹⁶ Kən Iesu tatig mətapəh mīn ron māmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

† 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38

In tən-ipən kəm Iesu məmә, “Əwəh İərәмәрә, ik nəkitun məmә iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, ik on-akatehm wır rəhak sipsip mın.”*

¹⁷ Kən mətau kışıl lan, Iesu tatig mətapəh mın ron məmә, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nikin təmahmə, məto-inu Iesu təmətapəh ron mau kışıl, məmә, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmә, “İərәмәрә, ik nəkitun natimnat rafin.‡ Ik nəkitun məmә io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, ik atagwən rəhak sipsip mın.

¹⁸ “Nıpahrienən agin u iatən kəm ik məmә, aupən, e rəham netəm-aluəən, nəmatıargin atıp rəham kətəut, kən mətaliwək matuwın ikin mın rafin itəm nakolkeike məmә nakuwın ikin. Məto nian ik onakaguihl, onakəg-ətuatıp-in nelməm, kən etəm pışın kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikin ik nəsolkeikeən məmә nakuwın ikin.” ¹⁹ E nəghatən u, Iesu təmaupən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimis, kən rəhan nımışən,§ in otıləs-ipər nərgi Uhgın.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmolkeike pık

²⁰ Kən Pita teirair məplan etənim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pık, tatuarisig-in ilau. Suah

* **21:16:** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3

† **21:17:** Jon 13:38 ‡ **21:17:** Jon 16:30 § **21:19:** Katən məmә e nup tate mın tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau.

* **21:19:** Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † **21:19:** Mat 4:19; 16:24

əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkīr o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimīr mīn?”†

21 Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “?Iərəməərə, mətə tahro e suah əh?”

22 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwīn mətəarus nian iakitəlig-pa mīn, ik onəkītun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

23 Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat mīn məmə, “Etəmim u rəha Iesu otəsīmīsən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsīmīsən. In təmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətəarus-pən iakitəlig-pa mīn, ik onəkītun o naka?”

24 Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitəh əm itəm tatən-iarəp natimnat mīn u,* kən in mətə rəkis nəghatən mīn u. Kən itimat ekotītun məmə nəghatən mīn u tatən, in nīpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

25 Kən natimnat tepət mīn əpəh ikin itəm Iesu təmol† kən okəmə netəmim kəpoatəte rəkis natimnat mīn u ilat rafin e naoa mīn, io, nīkik təht məmə rum otikə e nətueintən rafin o nəlinən naoa mīn u.

† 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24

* 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimāt,” mətə in tatən əm in pišin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). † 21:25: Jon 20:30

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b